

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

КАЗЕМИРОВА АЛЬБІНА СЕРГІЇВНА

Допускається до захисту:
к.філол.н., доцент
в.о. завідувача кафедри
англійської філології,
Майя ЮРКОВСЬКА
« ____ » ____ 20 ____ р.

ТЕМА
ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ТА СТРУКТУРНО-МОРФОЛОГІЧНІ
ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС В АНГЛІЙСЬКІЙ ТА
УКРАЇНСЬКІЙ МОВАХ

Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»
Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури
(переклад включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:
Залужна Ольга Олексіївна,
к.філол.н., доцент,
доцент кафедри англійської філології

Оцінка: ____ / ____ / ____
(бали/за шкалою ЄКТ5/за національною шкалою)
Голова ЕК: _____

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Каземирова А. С. Лексико-семантичні та структурно-морфологічні особливості номінації ювелірних прикрас в англійській та українській мовах. Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Освітня програма «Англійська та друга іноземна мови та літератури (переклад включно)». Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2024. 91 с.

Магістерська робота присвячена дослідженню лексико-семантичних та структурно-морфологічних особливостей номінації ювелірних прикрас в англійській та українській мовах.

Матеріалом дослідження слугують 400 лексичних одиниць, дібраних методом суцільної вибірки із словників та енциклопедій. Джерелами є англійські словники та енциклопедії (наприклад, All about Jewels. An Illustrated Dictionary of Jewelry, Glossary of Jewelry-Related Terms), а також Великий тлумачний словник сучасної української мови.

У роботі розглянуто поняття «номінація», «лексико-семантична група», визначено основні підходи до класифікації номінацій ювелірних прикрас. Проведено структурно-морфологічний аналіз номінативних одиниць, класифіковано ювелірні прикраси за призначенням, матеріалом, місцем носіння, формою і розміром, способом виготовлення, а також досліджено структурні моделі назв.

Результати дослідження дозволили визначити основні закономірності функціонування номінацій ювелірних прикрас в англійській та українській мовах, виявити спільні риси та відмінності в їх лексико-семантичних і структурних характеристиках.

Ключові слова: номінація, лексико-семантична група, ювелірні прикраси, англійська мова, українська мова, морфологічна структура, семантична система.

SUMMARY

Kazemyrova A. S. Lexico-Semantic and Structural-Morphological Peculiarities of Jewelry Nominations in English and Ukrainian. Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.04 “Germanic Languages and Literatures (including translation), the first language – English”. Educational Programme “English and Second Foreign Languages and Literatures (including translation)”. Vasyl’ Stus Donetsk National University, 2024. 91 p.

The Master’s research paper is devoted to the study of lexical-semantic and structural-morphological features of jewelry nomination in English and Ukrainian.

The study material consists of 400 lexical units selected through a comprehensive sampling method from dictionaries and encyclopedias. Sources include English-language dictionaries and encyclopedias (e.g., All about Jewels. An Illustrated Dictionary of Jewelry, Glossary of Jewelry-Related Terms), as well as the Great Explanatory Dictionary of Modern Ukrainian.

The work discusses the concepts of “nomination” and “lexical-semantic group”, outlines the main approaches to classifying jewelry nominations. A structural-morphological analysis of nominative units is conducted, classifying jewelry based on their purpose, material, place of wear, form and size, method of manufacture, as well as exploring the structural models of jewelry names.

The results of the study allowed for the identification of key patterns in the functioning of jewelry nominations in both English and Ukrainian, revealing common features and differences in their lexical-semantic and structural characteristics.

Keywords: nomination, lexical-semantic group, jewelry, English language, Ukrainian language, morphological structure, semantic system.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НОМІНАЦІЇ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС	10
1.1 Визначення поняття лексико-семантичної групи у сучасній лінгвістиці та особливості її структури	10
1.1.1 Лексико-семантична група як мікросистема в системі мови.....	11
1.1.2 Шляхи аналізу лексико-семантичної групи	14
1.2 Номінація як ключове поняття лексичної семантики.....	16
1.2.1 Первинна та вторинна номінація	21
1.2.2 Способи номінації	25
Висновки до розділу 1	27
РОЗДІЛ 2 ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЇ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС.....	29
2.1 Лексична парадигма англомовної номінації ювелірних прикрас.....	29
2.1.1 Синонімія в номінації ювелірних прикрас	30
2.1.2 Антонімія в номінації ювелірних прикрас	34
2.1.3 Омонімія в номінації ювелірних прикрас	36
2.2 Семантичні особливості номінацій ювелірних прикрас	37
2.2.1 Класифікація ювелірних прикрас за призначенням	38
2.2.2 Класифікація ювелірних прикрас за матеріалом виготовлення.....	41
2.2.3 Класифікація ювелірних прикрас за місцем носіння	43
2.2.4 Класифікація ювелірних прикрас за формою і розміром прикраси.....	44
2.2.5 Класифікація ювелірних прикрас за способом виготовлення.....	45
Висновки до розділу 2	46

РОЗДІЛ 3 СТРУКТУРНО-МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС.....	49
3.1 Класифікація назв ювелірних прикрас за структурою	49
3.1.1 Класифікація ювелірних прикрас за кількістю компонентів	50
3.1.2 Структурні моделі одиниць на позначення ювелірних прикрас.....	53
3.2 Класифікація назв ювелірних прикрас за структурою та походженням	56
3.2.1 Структура.....	59
3.2.1.1 Однокореневі.....	64
3.2.1.1.1 Похідні одиниці.....	64
3.2.1.1.2 Непохідні одиниці	66
3.2.1.2 Словоскладення	67
3.2.1.3 Аналітичний спосіб	68
3.2.2 Етимологія	70
3.2.2.1 Питомі номінації	70
3.2.2.2 Запозичені одиниці	70
3.2.2.2.1 Запозичення з класичних мов	71
3.2.2.2.2 Запозичення з романських мов	71
3.2.2.2.3 Запозичення зі східних мов	71
3.2.2.2.4 Комбінація запозичень з різних мов	71
3.2.2.3 Комбінація питомих та запозичених компонентів	71
Висновки до розділу 3	71
ВИСНОВКИ	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	76
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ.....	84
ДОДАТКИ	86

ВСТУП

Суспільно-соціальну діяльність сучасної людини не можливо уявити без прикрас, адже на сьогоднішній день вони вважаються невід'ємною частиною повсякденного життя індивіда та використовуються для демонстрації своєї індивідуальності, у зв'язку з чим ювелірні прикраси набувають статусу одного із найпоширеніших способів самовираження.

Із давніх часів одним із показників розкішного життя були прикраси – люди надягали на себе безліч виробів з черепашок, каменів, зубів тварин, для того, щоб показати свою перевагу над іншими. Із плином часу стали з'являтися прикраси, виконані з дорогоцінних металів і каменів. Їх могли собі дозволити тільки успішні та заможні люди. У сучасному світі ювелірні вироби стали набагато доступнішими, але тепер вони є не стільки показником заможності, скільки несуть декоративну функцію [75].

Доволі детально різноманітні питання вивчення номінації ювелірних прикрас розглянуто з-поміж іншого у низці робіт української науковиці О. В. Цобенко, яка аналізує англійськомовне лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси» як фрагмент професійної картини світу. Але незважаючи на численні роботи, присвячені різноманітним питанням вивчення номінації ювелірних прикрас, залишається коло питань, які потребують окремого з'ясування. Найбільш детально це питання розглянуто у низці робіт українського науковця О. В. Цобенко, яка аналізує англійськомовне лексико-семантичне поле «ювелірні прикраси» як фрагмент професійної картини світу. Але її роботи не висвітлюють питання, що торкаються своєрідності номінації ювелірної справи з точки зору лексичного та семантичного наповнення в англійській мові [32], Ф. С. Бацевич досліджує процес неологізації та динаміки структури семантичного поля [4], О. С. Іванишина вивчає способи та засоби проп'яльної номінації [32], В. М. Гладка розглядає типології лінгвістичної номінації [14], К. В. Головенко проводить аналіз вторинної номінації [15].

Дана робота присвячена дослідженню лексико-семантичних та структурно-морфологічних особливостей номінацій ювелірних прикрас на матеріалі

англійської та української мов. **Актуальність** даної наукової розвідки обумовлена потребою більш детального аналізу лексичних та семантичних особливостей номінацій ювелірних прикрас в англійській та українській мовах, а також потребою детального вивчення структурних та морфологічних особливостей.

Мета роботи полягає у дослідженні лексико-семантичних та структурно-морфологічних особливостей номінації ювелірних прикрас в англійській та українській мовах. Досягнення мети стає можливим за умови вирішення таких **завдань**:

- дослідити наукову літературу з вивчення лексико-семантичних особливостей лексичного складу англійської та української мов;
- дати визначення поняттю «лексико-семантична група» та «номінація» у сучасній лінгвістиці та дослідити особливості їх структури;
- укласти емпіричну базу дослідження на основі англійських та українських джерел, зокрема словників та енциклопедій, з метою дослідження лексико-семантичних особливостей номінацій ювелірних прикрас;
- здійснити аналіз лексико-семантичних особливостей номінацій ювелірних прикрас, зокрема виокремити основні семантичні зв'язки (синонімія, антонімія, омонімія) в номінаціях ювелірних прикрас, провести класифікацію номінацій за семантичними ознаками та здійснити кількісні підрахунки за основними семантичними параметрами;
- провести порівняльний аналіз семантичних та структурних характеристик номінацій ювелірних прикрас в англійській та українській мовах через класифікацію номінацій за структурними моделями, проаналізувати походження номінацій та провести кількісний аналіз структурних моделей у двох мовах;
- виконати порівняльний аналіз отриманих результатів для виявлення спільних рис та відмінностей у функціонуванні номінацій в англійській та українській мовах;
- описати результати дослідження, визначити спільні риси та відмінності функціонування номінацій у двох мовах, сформулювати загальні висновки.

Об’єктом дослідження є лексичні одиниці, які номінують ювелірні прикраси в англійській та українській мовах.

Предметом дослідження є семантична структура, функціональні особливості та морфологічні характеристики номінативних одиниць ювелірних прикрас.

Мета та завдання зумовили використання наступних **методів та прийомів** лінгвістичного аналізу :

- метод *суцільної вибірки* для виокремлення термінологічних одиниць з метою формування емпіричної бази дослідження;
- *дефініційний аналіз* для визначення значень слів і формування поняттєвого апарату дослідження;
- *семантико-структурний* метод, для аналізу структури та семантики номінації ювелірних прикрас;
- *метод кількісного аналізу* для підрахунку кількісних показників і порівняння частотності вживання лексичних одиниць в англійській та українській мовах;
- *індуктивний* метод для дослідження руху знань від одиничного до часткового або й загального;
- *метод порівняльного аналізу* для виявлення спільних рис та відмінностей у функціонуванні номінацій ювелірних прикрас в англійській та українській мовах;
- *описовий метод* – для систематизації результатів дослідження та їх представлення у тексті роботи.

Матеріал дослідження становлять 400 лексем, дібраних методом суцільної вибірки. **Джерелами емпіричного матеріалу** слугують англійськомовні словники та енциклопедії, а саме All about Jewels. An Illustrated Dictionary of Jewelry та Glossary of Jewelry-Related Terms, Cambridge Dictionary, Collins Dictionary, в українській мові джерелами є Великий тлумачний словник сучасної української мови.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати дослідження викладено в доповіді на VIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» (17 листопада 2023 року).

Публікації. Основні положення роботи викладено у матеріалах тез на VIII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики» (Рівне, осінь 2023 р.) та у фаховій статті, оприлюдненій в Науковому віснику міжнародного гуманітарного університету (осінь 2024 р.).

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного, висновків, списку використаної літератури (87 наукових джерел українською, англійською мовами), списку джерел емпіричного матеріалу (16 позицій). Загальний обсяг роботи складає 101 сторінку. Основний текст дослідження викладено на 75 сторінках.

У *Вступі* обґрунтовано актуальність дослідження, висвітлено мету і завдання роботи, окреслено емпіричний матеріал, об'єкт, предмет та методи дослідження, описано структуру курсової роботи, подано відомості щодо апробації результатів роботи.

У *першому розділі* «Теоретичні засади дослідження лексико-семантичних особливостей номінацій ювелірних прикрас» здійснено критичний огляд результатів попередніх студій за темою, з'ясовано зміст понять «лексико-семантична система», «номінація», було висвітлено структуру лексико-семантичної системи, виявлено шляхи аналізу лексико-семантичної групи, визначено види номінації, виділено способи номінації.

У *другому розділі* «Лексико-семантичні особливості номінації ювелірних прикрас» проведено семантичний та структурний аналіз лексичних одиниць, подано кількісні результати дослідження, проаналізовано отримані дані.

У *третьому розділі* «Структурно-морфологічний аналіз номінацій ювелірних прикрас» проаналізовано структурний та морфологічний аналіз номінації, проведена їх класифікація.

У *висновках* підбито підсумки проведеного аналізу.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

1.1 Визначення поняття лексико-семантичної групи у сучасній лінгвістиці та особливості її структури

Словниковий склад у сучасній лексикології сприймається як внутрішньо організоване ціле, як спільність лексико-семантично об'єднаних груп слів у тому реально функціонуючих взаємовідносинах і взаємозв'язках. Слова у мові не існують окремо, вони об'єднані за спільністю значень у групи та мікросистеми [67].

У сучасній лінгвістиці лексико-семантична група визначається як сукупність слів, які характеризуються однорідними або близькими значеннями, що об'єднуються за тематичним, функціональним чи семантичним принципом. Основою цього підходу є принцип системності, який забезпечує упорядкованість і взаємозв'язок між різними мовними одиницями [63].

Лексико-семантична система є найбільш рухомою серед усіх мовних рівнів. У лінгвістичній літературі останнього часу спостерігається посилена увага до парадигматичних відношень, тобто до відношень між словами на основі спільності або протилежності їх значень. Наприклад, ці відношення можуть бути синонімічними, антонімічними або гіпонімічними [5].

Системний аналіз лексики ґрунтується на концепції взаємопов'язаності різних семасіологічних факторів, викладених лінгвістами. Лексико-семантична система сьогодні розглядається як об'єднання, що складається з мікросистем: рядів (об'єднання синонімічних слів), груп (лексем, що мають спільне тематичне чи функціональне значення), полів (більш загальні об'єднання лексем за змістовними параметрами). Кожне слово в своїй мікросистемі має певне місце, яким і визначається його значення [58, с. 35]. За словами О. О. Потебні, значення слова в мові залежить від його взаємозв'язків з іншими одиницями тієї ж групи, що формує єдину мовну картину світу [58].

Лексико-семантична система є об'єктом постійного вивчення, оскільки саме через неї мова здатна адаптуватися до змін у соціумі, культурі та технічному розвитку.

1.1.1 Лексико-семантична група як мікросистема в системі мови

Лексична система будь-якої мови передбачає виділення в ній підсистем, розміщених за принципом ієрархії. Однією з таких підсистем є лексико-семантична група (ЛСГ). У лінгвістиці ЛСГ розглядається як мікросистема, яка взаємодіє з іншими елементами лексичної системи мови [58, с. 48].

Системна організація лексичної сфери мови проявляється у поєднанні слів, що характеризуються певною спільністю значень. На необхідності вивчення лексики як пов'язаних на різних підставах груп слів неодноразово наголошували провідні українські лінгвісти, зокрема О. О. Потебня. Він стверджував, що структура мови відображає не тільки лінгвістичні, а й культурні аспекти життєдіяльності народу, а слова в межах групи набувають специфічних семантичних відтінків. Описуючи семантичні групи слів, українські науковці пішли слідом за В. Т. Тітовим і включили у типи лексичних значень, крім власне граматичних категорій, і «предикативні» категорії [69, с. 165]. Але особливість лексико-семантичної групи як словникового явища не було розкрито.

Лексико-семантична система мови організовує лексичний склад мови, визначаючи угруповання та смислові співвідношення слів. Її основою є лексичне значення слова, яке робить слово одиницею лексико-семантичної системи. Система лексико-семантичних зв'язків мови ґрунтується на спільних та відмінних семах, що входять до значень слів. Ці зв'язки виявляються у різних типах лексичних груп: синонімічних, антонімічних, тематичних, лексико-семантичних полях [66, с. 163].

Основоположником розділу науки про системну організацію лексики та лексико-семантичні групи зокрема по праву вважають В. Т. Тітова. Він зазначав, що слова об'єднуються в групи на основі схожості або протилежності значень.

Розуміння слова стає зрозумілішим на тлі синонімів та слів з одного кола уявлень [66, с. 82].

У науковий обіг термін «лексико-семантична група» запроваджує О. С. Іванишина. Говорячи про лексико-семантичну систему мови, вона визначає ЛСГ як основний вид лексико-семантичних підсистем або систем [32, с. 44]. У зв'язку з цим учена виділяє такі конститутивні ознаки лексико-семантичної системи :

- основною і конститутивною одиницею лексико-семантичної системи є слово в його різноманітних лексико-семантичних зв'язках;
- у ЛСГ можна назвати центральне слово;
- «члени даної мікросистеми вишиковуються в синонімічні ряди, синонімічні пари, що є своєрідний семантичний мінімум» [32, с. 45];
- внутрішня сторона слів «...є складною системою взаємозумовлених елементів...» [32, с. 45];
- типові смислові зв'язки слів у системі мови на рівні окремого слова, в мікросистемах і лише на рівні всієї системи мови.

С. Д. Кацнельсон запропонував дещо інший підхід до інтерпретації ЛСГ і ввів у науковий обіг понятійні поля, поділяючи їх характером структури в полярні і бінарні [34].

О. О. Потебня одним із перших відзначив системний характер словникового складу мови, представленому як система різних лексико-семантичних груп, рядів або розрядів. При цьому вчений зазначив, що «під цими групами розуміються різні явища: об'єднання слів на основі спільності граматико-семантичних значень, спільності значень словотвірних засобів і т.д., що не прямим об'єктом власне лексикології, які хочуть і грають важливу роль у лексикологічних дослідженнях» [58, с. 32].

У дослідженні «Нариси з теорії мовознавства» О. О. Потебня розглядає два поняття: «тематична» і «лексико семантична» групи, однак чітких меж між ними не проводить. Він стверджує, що в тематичних групах все залежить від ознак, що поєднують слова в класифікацію; до тематичних груп, на думку лінгвіста,

можуть входити дрібніші, але тісно спаяні між собою лексико-семантичні групи слів [58, с. 232], це дозволяє припустити, що тематична група – це ширше об'єднання слів, ніж лексико-граматична група. і особливе у тематичних та лексико-семантичних групах.

У своїй роботі з теорії мови лінгвіст О. О. Потебня визначає основні ознаки лексико-семантичної групи слів за присутності в ній [58]:

- родовидових відносин;
- синонімічних та антонімічних системних зв'язків;
- опорного та похідного слів.

У основі класифікації, запропонованої О. О. Потебнею, покладені відносини між словами, що входять до групи. У тематичних групах ці відносини будуються лише зовнішніх відносинах між поняттями. При цьому слова можуть об'єднуватися або роз'єднуватися залежно від класифікаційних цілей, що не зачіпає в чомусь суттєвому їх значення.

Лексико-семантичні групи слів є специфічне явище, зумовлене історичним розвитком мови. Компоненти таких груп не можуть бути довільно класифіковані, не руйнуючи відносин, що існують між ними. Відносини синонімії та антонімії О. О. Потебня вважав двома найважливішими видами семантичних зв'язків слів у ЛСГ. Певне співвідношення родових і видових понять спостерігається як у тематичних, і у лексико-семантичних групах. У цьому ЛСГ не обов'язково присутність слова, що означає родові поняття слів [58, с. 242].

1.1.2 Шляхи аналізу лексико-семантичної групи

Відношення між словами і семантичні зв'язки, усвідомлювані носіями мови, лежать в основі лексико-семантичних парадигм. Однак носії мови не завжди уявляють характер, ступінь семантичної близькості слів. З іншого боку, в мовній свідомості носія мови, в тому числі і самого дослідника, можуть бути не представлені всі слова, що входять в ту чи іншу парадигму. Внаслідок цього

виникає проблема виокремлення з словникового складу слів, що утворюють ту чи іншу парадигму, проблема визначення кордонів конкретної парадигми [69].

Вирішення цієї проблеми здійснюється наступним шляхом, спочатку вивчається словник будь-якої мови, і з нього виписуються слова (якщо бути точними, лексико-семантичні варіанти слів), які мають поставлене значення або значення яких може входити в заданий компонент (сема), проте даний прийом є незручним, оскільки він займає багато часу [26].

Одиниці, взяті з лексикографічних джерел, підлягають додатковій перевірці на входження до певної парадигми. Одним із критеріїв такої перевірки може бути аналіз словосполучень за участю цих слів. Цей метод пропонував відомий український лінгвіст О. С. Кубряк, який у своїх дослідженнях застосовував компонентний аналіз значень дієслів, виділяючи загальні семантичні ознаки у межах однієї парадигми [40, с. 132].

Науковець М. П. Кочерган пропонує для перевірки приналежності слова до певної парадигми використовувати заміну його «родовим терміном, що символізує семантику класу у загальній формі» [38, с. 142]. Це дає можливість чітко визначити, які слова входять до певної лексико-семантичної парадигми, а які – ні.

Щоб провести аналіз лексико-семантичної парадигми та створити список слів із зазначенням їхніх словникових значень, насамперед потрібно встановити спільні та відмінні ознаки між членами парадигми. Першим етапом аналізу лексико-семантичної парадигми є визначення семантичних відношень між її членами. Для цього виділяються семантичні компоненти, спільні для всіх членів парадигми, а також компоненти, характерні для кожного слова. Аналіз спільних і диференційних сем базується на низці підходів [56].

Одним із ключових прийомів є звернення до позамовної дійсності, що передбачає виокремлення ознак предмета чи явища, які визначають його семантичну структуру. Цей підхід дозволяє співвіднести реальні характеристики об'єкта з його мовною репрезентацією, що створює базу для подальшого аналізу. Лінгвістичний експеримент, описаний О. С. Кубряком, є ще одним важливим

методом, що передбачає заміну слова в тексті іншим членом парадигми та аналіз змін, які відбуваються у значенні тексту внаслідок цієї заміни. Такий підхід дає змогу виявити семантичні зв'язки та розмежувати спільні та унікальні ознаки членів парадигми [40, с. 132].

Додатковим прийомом є аналіз перекладів, який полягає в порівнянні текстів, де використовується досліджуване слово, з їхніми перекладами на інші мови. Це допомагає встановити семантичні відмінності, які можуть бути неочевидними при аналізі лише однієї мови. Крім того, важливим методом є аналіз сполучуваності слів. Як зазначає Ф. С. Бацевич, дослідження синтагматичних відношень дозволяє виявити спільні та диференційні ознаки між членами парадигми, що проявляються у різних контекстах їх використання. Цей метод є ключовим для визначення структурних та семантичних зв'язків між словами в межах парадигми [5, с. 55].

Другим етапом є аналіз синтагматичних зв'язків членів парадигми. На основі прикладів їхнього використання в текстах різного характеру визначаються слова з найбільш широкою сполучуваністю (ядро парадигми) та периферійні елементи з обмеженою сферою вживання. Як зазначає М. П. Кочерган, ядро парадигми утворюють слова, які є найбільш універсальними з точки зору їхнього використання [38, с. 178].

Наступним кроком є стилістична кваліфікація кожного члена парадигми. Вона визначається на основі інформації із словників, а також аналізу контекстів, у яких ці слова вживаються. Це дозволяє окреслити межі між нейтральною, книжною та розмовною лексикою [18, с. 73].

Члени парадигми аналізуються з точки зору їхнього словотворчого потенціалу. Зокрема, встановлюється, чи є слово похідним або непохідним, яка модель словотвору була використана при його формуванні, а також оцінюється здатність слова утворювати нові похідні одиниці.

На основі отриманих даних члени парадигми групуються за центральними (ядерними) і периферійними елементами. Ядро парадигми утворюють слова, які мають найбільшу кількість семантичних і синтагматичних зв'язків. Кожне слово

отримує характеристику, що визначає його місце в мікросистемі, його зв'язки з іншими елементами парадигми [18, с. 74].

Останнім етапом є аналіз зв'язків між парадигмами. Зібрані дані дозволяють простежити взаємодію між різними лексико-семантичними об'єднаннями слів. Ці зв'язки можуть проявлятися через спільні семантичні компоненти або багатозначні слова, які функціонують у межах кількох парадигм [18, с. 74].

Методика аналізу лексико-семантичних груп охоплює комплексний підхід, що включає вивчення значень слів, їхніх синтагматичних і парадигматичних зв'язків, стилістичних характеристик та словотворчих особливостей. Такий підхід дозволяє не лише чітко визначити межі парадигми, але й виявити її зв'язок із іншими елементами лексичної системи.

1.2 Номінація як ключове поняття лексичної семантики

У традиційній лінгвістиці поняття «номінація» трактується як «утворення мовленнєвих одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто служать для назви й виокремлювання фрагментів немовної реальності й формування відповідних понять про них у формі значення мовних одиниць – слів, словосполучень, фразеологізмів, речень» [15].

Л. П. Кислюк характеризує вживання терміну «номінація» з точки зору «процесу присвоєння імені об'єкту і для позначення цього імені, тобто процесі результат цього процесу. В останньому випадку нерідко відбувається заміщення терміну «номінація» похідними – номінат, номінатив» [35, с. 24].

О. О. Тараненко в енциклопедії «Українська мова» подає поняття «номінація» у трьох тлумаченнях: «номінація (лат. *nominatio* – називання, іменування) – 1) творення і надання назв пізнаним і виокремленим фрагментам дійсності, тобто встановлення відношень позначального і позначуваного між певною мовленнєвою одиницею і відповідним предметом (явищем, ознакою); 2) результат цього процесу, тобто сама назва; 3) називання як використання вже готових найменувань у процесі мовленнєвих актів» [67, с. 418].

У свою чергу О. О. Тараненко зазначає, що «номінація (як процес творення назв) реалізується в мові на основі власних ресурсів і шляхом запозичення з інших мов. У першому випадку вона здійснюється в процесах словотворення, зміни значення мовленнєвих одиниць і формування переносного значення (метонімія, метафора та іномінація), лексикалізації компонентів слова, словоформ, вільних сполучень слів, лексикалізації і фразеологізації вільних словосполучень, розгортання (утворення і комбінування) синтаксичних словосполучень для позначення уточнювальних, конкретизованих понять, номінат – предикат, позначення подій, ситуацій у формі речення та більших одиниць тексту» [67, с. 417].

Варто звернути увагу на те, що О. О. Селіванова також розглядає номінацію у двох розуміннях – широкому та вузькому: «а) ширше – взагалі як знакової репрезентації позамовних об'єктів, властивій всім типам мовленнєвих знаків (реалізація репрезентативної функції мови, за К. Бюлером [11, с. 325]); б) вужче – тільки як називання об'єктів, тоді як указування на них або їх вираження вважається невластиве номінації або взагалі виводиться за її межі. Комплексне вивчення номінації здійснюється в ономазіології» [62].

Розглядаючи номінацію у вузькому сенсі Є. А. Карпіловська зауважує «спостереження свідчать, що у вузькому вживанні номінація розуміється як позначення предметів за допомогою окремих слів або словосполучень. Відзначимо, що в цьому проявляється етимологічне значення терміну: *nominatio* 'найменування, дача імені'. Оскільки іменуються насамперед предмети, особи, то і номінація була пов'язана з позначенням субстанціальним або мислимим такими об'єктів. Тому проблема номінації за традицією розглядалася переважно на прикладах, взятих з області іменників...» [33, с. 43].

О. О. Тараненко, обґрунтовує ширше і вужче розуміння номінації: «у ширшому значенні номінація сприймається як знакова репрезентація позамовних об'єктів, властива всім типам мовних знаків, у вужчому тільки як називання об'єктів, тоді як указування на них (функція дейктичних одиниць) або

їхнє вираження (наприклад, за допомогою вигуків) вважається невластне номінацією або взагалі виводиться за її межі» [67, с. 385].

Зокрема Л. П. Кислюк виокремлює номінативні та неномінативні словесні знаки «до номінативних зараховано апелятивні іменники, прикметники, дієслова, прислівники, які виконують одночасно дві функції словесного знаку : сигніфікативну, тобто формують поняття, та номінативну, тобто вирізняють назви класів предметів за їхніми денотатом і сигніфікатом; власні назви, які обмежуються однією функцією, позначення предметів без вказівки на характеристику денотата; числівники, які тільки відрізняють одну кількісну ознаку від іншої, не виражаючи будь-якого змісту [35, с. 37]. До неномінативних віднесено займенники, прислівники часу, місця, дієслова руху, прийменники, сполучники, частки [35, с. 49].

О. О. Тараненко виділяє «за формальними ознаками також виражену і невиражену номінації, одно- і багатослівну (просту і розчленовану); за характером позначуваного об'єкта – номінація елементів (предметів, ознак та іномінація) і номінація подій (ситуацій); за мовним рівнем номінативних засобів — на лексичну (разом з фразеологічною), словотвірну і синтаксичну(номінацію у формі синтаксису словосполучення займає проміжний статус: за об'єктом позначення вона подібна до лексичної і словотвірної номінації, а за власне мовними характеристиками належить до синтаксичної)» [67, с. 417].

У сучасних мовознавчих працях, зокрема у підручнику «Вступ до мовознавства» за редакцією М. П. Кочергана, поняття «номінація» визначається як процес формування мовних одиниць, що характеризуються номінативною функцією. Це означає, що такі одиниці слугують для позначення та вичленування фрагментів дійсності, а також для формування відповідних понять про них у формі слів, словосполучень, фразеологізмів чи речень. Крім того, терміном «номінація» позначають результат цього процесу — значущу мовну одиницю. Також у працях зазначається, що номінація охоплює вивчення динамічного аспекту актів найменування, включаючи створення найменувань у формі речень та їх частин, і є ключовим аспектом у теорії референції [38, с. 336].

Л. П. Кислюк зазначає, що «номінативний процес – це фіксація змісту у звуковій оболонці, яка слугує засобом репрезентації знань про об'єкт чи явище. У центрі теорії номінації знаходяться проблеми вибору мовних засобів для позначення тих чи інших понять, співвідношення між різними способами номінації, а також питання суб'єктивного та об'єктивного у мові» [35, с. 32].

Є. А. Карпіловська розширює це визначення, зазначаючи, що «номінація – це закріплення за мовним знаком поняття, яке відображає певні ознаки, властивості, якості та відносини предметів чи явищ матеріальної та духовної сфери. Завдяки цьому мовні одиниці утворюють змістовні елементи, що забезпечують ефективну вербальну комунікацію» [33, с. 101].

Власне потрактування поняття «номінація» пропонує Н. І. Бойко: «номінація – це властивість мовного знака, його здатність щось позначати, називати предмет думки. Акт найменування тісно пов'язаний з розумовим процесом, з фіксацією в свідомості людини пізнаних об'єктів за допомогою номінативних одиниць, які створені за законами лексикології і словотвору. Процес номінації – це «оціночно-індивідуальний акт закріплення в свідомості відображеного предмета в вигляді його імені» [4, с. 47].

Як зауважують Л. П. Полякова та М. М. Федорова, «більш широке й гнучке розуміння лексичної номінації засновано на реальній участі слів у комунікації. Замість вивчення різних типів ізольованих одиниць (слова, словосполучень) стали досліджуватися процеси позначення в рамках повноцінних комунікативних одиниць (речення, а потім і тексту)» [54].

За словами М. П. Кочергана, лексична номінація розглядається з точки зору її структури як мовного знака та зв'язку з означуванням феноменом [38]. Водночас О. О. Селіванова виділяє два підходи до аналізу номінації: ономасіологічний і семасіологічний. Ономасіологічний підхід фокусується на відносинах між реалією (денотатом) і сенсом (сигніфікатом) мовного знака, простежуючи шлях від явища або об'єкта до його мовного позначення. Натомість семасіологічний підхід аналізує сенс імені з метою виокремлення та називання реалії [68].

М. П. Кочерган та О. О. Селіванова акцентують увагу на важливості номінації у контексті когнітивної лінгвістики, підкреслюючи її значення як процесу репрезентації зовнішнього та внутрішнього світу суб'єкта через мовні знаки. Вони зазначають, що номінація відіграє важливу роль у когнітивних процесах, оскільки дозволяє співвідносити мовні форми з їх когнітивними аналогами. У цьому контексті номінація розглядається не лише як засіб позначення, але й як інструмент, що забезпечує об'єктивізацію мислення і сприяє осмисленню дійсності. Це подвійне трактування номінації – як процесу та його результату – дозволяє інтегрувати її у ширшу систему когнітивних досліджень, орієнтованих на розуміння взаємозв'язків між мовою, мисленням і реальністю [38, 68].

Л. П. Полякова характеризує номінацію «як процес утворення мовних одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто слугують для називання і вичленовування фрагментів дійсності та формування відповідних понять про них у формі слів, словосполучень і пропозицій. Під номінацією також розуміється і результат процесу іменування тобто значуща мовна одиниця. Вивчення цього мовного процесу і його результатів відноситься до сфери інтересів спеціального розділу мовознавства – теорії номінації» [54].

Відповідно до комунікативної функції номінації, дослідження функціональних типів номінації було проведено українськими мовознавцями, зокрема, аналіз структурної та функціональної природи номінацій пропонує Л. П. Кислюк, яка у своїх роботах розглядає принципи екзистенційної, ідентифікаційної та предикатної номінацій [35, с. 304–350].

Таким чином, «екзистенційна номінація вибирається відповідно до тієї сфери буття, у яку вона вводиться...для інтродуктивної номінації характерні імена широкої семантики, отже ідентифікаційна номінація об'єкта прагне спиратися на його індивідуальні об'єктивні риси, ознаки, що виділяють даний предмет усередині класу. Предикатна номінація загострює увагу на одній з ознак предмета, тим чи тим способом його уточнює, виокремлює й відтінює» [2, с. 310].

Л. П. Полякова, М. М. Федорова виділяють елементну номінацію і номінацію подій «елементна номінація позначає визначений елемент дійсності: предмет, якість, процес, відношення, будь-який реальний чи уявний об'єкт. Номінація подій як номіната має певну мікроситуацію, тобто подію, факт, які поєднують у собі ряд певних елементів. Вона має форму речення, тому її ще називають «пропозитивною номінацією» [54, с. 133].

Отже, номінація є багатовимірним процесом, що поєднує мовну та когнітивну складові. Вона відображає здатність мови називати, структурувати та осмислювати дійсність, формуючи значущі зв'язки між об'єктами й мовними знаками. У працях українських дослідників, таких як О. О. Тараненко, М. П. Кочерган і Ф. С. Бацевич, номінація розглядається як фундаментальна складова мовної системи, що забезпечує зв'язок між мовою, мисленням і реальністю.

1.2.1 Первинна та вторинна номінація

На даний момент в лінгвістичній науці розрізняють первинну і вторинну номінації.

Є. А. Карпіловська у своїх працях зазначає, що основним критерієм для формування типології номінації є характер зв'язку імені з дійсністю. Зокрема, первинна номінація пов'язана з таким об'єктом, який ще не має мовного позначення, і виступає вихідною, прямою та немотивованою. Інакше кажучи, це основна, первинна функція знаку. Вторинна номінація, навпаки, є похідною і утворюється шляхом трансформації або зміни семантики вже існуючого мовного засобу [33, с. 132].

О. О. Тараненко уточнює, що первинна номінація є рідкісним явищем у сучасних мовах, адже більшість мовних одиниць уже створені. Вона визначає первинну номінацію як процес закріплення імені за об'єктом, що вперше отримує своє мовне позначення. Вторинна номінація, за її словами, виникає внаслідок семантичного переосмислення або лексичної трансформації, наприклад, метафоризації чи метонімії. Далі, говорячи про вторинну номінацію,

науковець зауважує, що «вторинна номінація, тобто утворення другого, навіть третього найменування для об'єктів позамовної дійсності, які вже були позначені засобами мови» [67, с. 237].

Різні науковці трактують поняття первинної і вторинної номінації по-різному. Подібно до цього, Л. П. Кислюк зазначає, що «вторинна номінація – це створення нової назви для вже існуючого об'єкта з урахуванням додаткових семантичних відтінків або у специфічному комунікативному контексті». Це дозволяє розширити лексичне багатство мови і демонструє її гнучкість [35, с. 154].

Л. П. Кислюк говорить про них так: «первинна – це акт привласнення імені предмету, який ще не має свого мовного позначення і тільки чекає на нього», а вторинна – це «називання новим іменем предмета, вже названого» [35, с. 50]. Подібно до Л. П. Кислюк, О. О. Тараненко указує, що «вторинна номінація – це надання об'єкту ще однієї назви: з іншою вмотивованістю чи із певною спеціальною метою, або як трансформація попередньої назви об'єкта» [67, с. 386].

Слід зауважити, що «первинна номінація має семантичну природу і здійснюється на основі встановлення в свідомості певних відношень між уже зафіксованим у номінативному арсеналі мови фрагментом дійсності й тим, що тільки фіксується. На поверхні мови такий процес виражається як перенесення (повне або часткове) назви вже відомого об'єкта для найменування нових об'єктів» [35, с. 386].

Первинна номінація, зазвичай, означає акт присвоєння імені предмету (об'єкту, явищу, ознаці, кількості, дії), який ще не має свого позначення в мові. На думку Л. П. Кислюк, акти первинної номінації є досить рідкісним явищем у сучасних мовах, оскільки більшість слів і термінів уже сформовані. Однак у випадках, коли найменування надається поняттям реальної чи уявної дійсності, слово повинно повністю реалізувати свою репрезентативну функцію, комунікативну здатність та функціональну значимість для мовного колективу [35, с. 154].

О. О. Селіванова зазначає, що одними з важливих властивостей слова як номінативної одиниці є повторюваність і ідентичність, які забезпечують його основне призначення – слугувати засобом спілкування. Вона наголошує, що репрезентація і найменування словом як знаком первинного означування створюються з метою комунікації та інформування про об'єкти реальної дійсності. Цей процес є важливим для забезпечення взаєморозуміння у мовному середовищі [62, с. 237].

Щодо відтворення номінативних одиниць, Є. А. Карпіловська підкреслює, що кожна створена одиниця повинна бути здатною до багаторазового використання в мовній практиці. Вона наголошує на тому, що процес відтворення номінативної одиниці значною мірою відрізняється від процесу її створення, оскільки він часто відбувається автоматично, без усвідомленого розуміння механізмів формування [33, с. 87].

Також важливо враховувати, що формально однотипні словотворчі деривати можуть бути результатом як первинної (семантичної), так і вторинної номінації. Це особливо помітно у випадках, коли нові мовні одиниці формуються шляхом словотвору або семантичної транспозиції, яка збагачує мову новими значеннями та контекстами [42, с. 387].

З огляду на семантику вторинної номінації, лінгвісти виділяють такі категорії, як пряма й опосередкована, буквальна й переносна, часткова й загальна номінації. Ці типи відображають різні аспекти номінативної діяльності мовців. Однак, як зазначають дослідники, критерії для розмежування цих категорій не завжди повною мірою розкривають сутність вторинної номінації та її механізми [10].

Є. А. Карпіловська підкреслює, що вторинна номінація є процесом, що базується на семантичному переосмисленні мовних одиниць. Вона наголошує на важливості семантичної транспозиції як засобу утворення багатозначних слів і фразеологізмів. Це явище є прикладом того, як мова адаптується до нових умов використання, розширюючи свої лексичні можливості [33, с. 140].

Л. П. Кислюк звертає увагу на словотвір як один із провідних механізмів вторинної номінації. Вона зазначає, що процес утворення нових слів через словотвір є ключовим для розвитку мовної системи, адже це дозволяє створювати нові назви для об'єктів і явищ, зберігаючи зв'язок із первісним значенням мовної одиниці [35, с. 154].

На думку О. Д. Пономаріва, вторинна номінація є важливим елементом мовної динаміки. Вона дозволяє мові зберігати баланс між стабільністю та інноваціями, додаючи нові значення до вже існуючих мовних одиниць. Цей процес підкреслює креативність мовців і їхню здатність адаптувати мову до змін у суспільстві та культурі [55, с. 237].

Є. А. Карпіловська, досліджуючи вторинну номінацію, зазначає, що при її визначенні важливою є не лише позамовна дійсність, а й сама мовна одиниця та характер її номінативної ролі. Первинна номінація, на її думку, є немотивованою та вихідною, тоді як вторинна номінація мотивована, похідна, що свідчить про її гнучкість і здатність адаптуватися до нових контекстів [33, с. 140].

На думку Л. П. Кислюк, суперечність у підходах до трактування первинної та вторинної номінацій може бути знята, якщо врахувати, що первинна номінація належить до явищ ономасіологічного рівня, а вторинна – до лексичного плану. Це зумовлено тим, що первинна номінація є базовим актом найменування, тоді як вторинна демонструє багатозначність і семантичне переосмислення вже існуючих одиниць [35, с. 154].

О. О. Селіванова, аналізуючи ці процеси, підкреслює, що первинна номінація – це акт привласнення імені об'єкту, який раніше не мав назви, а вторинна – називання новим іменем об'єкта, що вже мав попереднє найменування. Вторинна номінація, за її словами, є проявом семантичної гнучкості мови, яка сприяє збагаченню її лексичного потенціалу [62, с. 237].

Отже, первинна номінація є вихідною, прямою і немотивованою, вона виникає як перший акт найменування об'єкта. Вторинна номінація розглядається як вторинний етап, що виникає на основі первинної, шляхом зміни її семантики

чи контексту використання. Це явище демонструє динамічність мовної системи і її здатність до інновацій.

1.2.2 Способи номінації. Способи номінацій були детально досліджені в другій половині XX століття. Український мовознавець О. О. Тараненко виділяє такі способи номінації: створення назв на базі наявних у мові лексичних одиниць та афіксальних засобів (морфологічна деривація); утворення нових слів шляхом семантичної і лексико-семантичної трансформації наявних у мові слів і фразеологічних сполучень (лексико-семантичний спосіб номінації); організація назви на основі вільного словосполучення (синтаксичний або лексико-синтаксичний спосіб номінації) [67, с. 418].

Л. П. Кислюк конкретизував ці способи в з погляду предметної номінації. Зокрема, він підкреслює, що «основні способи номінації (такі, як деякі види деривації, словоскладання, семантичний перенесення, лексичні запозичення є універсальними і займають центральне положення в системі номінативних засобів будь-якої мови» [с. 45].

Є. А. Карпіловська зазначає, що «способи номінації, як і механізми цього процесу, однакові в різних мовах». Зокрема, «під способом номінації традиційно розуміється певний шлях (етап) виявлення позамовного змісту та подання його в мовах за допомогою конкретних мовних форм» [35, с. 130].

О. Д. Пономаріва вважає, що «способи називання нового досить загальні. Але співвідношення цих способів номінації на різних етапах розвитку мови різне, а також це співвідношення неоднакове в різних частинах лексики» [55, с. 46].

Є. А. Карпіловська, подібно до О. О. Тараненка, виокремлює наступні способи номінації «з точки зору приналежності до мовного рівня: 1) лексичний, 2) синтаксичний, 3) словотвірний» [35, с. 131].

Зокрема, «лексичний спосіб номінації передбачає використання максимальної кількості шляхів і механізмів номінації: створення простої одиниці номінації; переосмислення вже існуючого в мові слова (в даному випадку

відбувається збільшення лексичного значення одиниці мови); запозичення іншомовного слова (в цьому випадку в мові з'являються нові одиниці лексики)» [35, с. 131]. Тоді як «синтаксичний спосіб номінації базується на використанні або створенні складових найменувань» [35, с. 131].

Синтаксичний спосіб Є. А. Карпіловська характеризує також як «назву предмета за допомогою його опису, тобто створення складових найменувань, заснованих на стійкому вживанні словосполучень, визнається одним з споконвічних способів номінації» [35, с. 132].

Слід зауважити, що «в останні десятиліття спостерігається активізація даного способу в зв'язку зі стрімко зростаючими потребами в номінації такого плану. При цьому кількість номінативних одиниць, що беруть участь в цьому процесі, значно зростає» [57, с. 34].

Суттєвою проблемою функціонування різних номінацій у лінгвістиці і суспільстві, Є. А. Карпіловська вважає «відсутність лексикографічних джерел, представляють бі- і полілексемні номінування. Існуючі тлумачні словники більшою мірою орієнтовані на монологічні одиниці; складові найменування, як правило, представлені ідіомами або термінологічними найменуваннями, при цьому і ті, й інші також» [35, с. 132].

У результаті «синтаксичного способу номінації в мові з'являються словосполучення, фразеологізми і предикативні освіти, що виконують функцію позначення предмета, об'єкта, якості, але в більшій мірі – ситуації. Виявляються кошти номінації при побудові цілого висловлювання взаємодіють і компенсують один одного» [35, с. 132].

Є. А. Карпіловська вказує на взаємозв'язок різних способів номінації «синтаксичний спосіб номінації спирається на лексичний, використовуючи в якості «будівельного матеріалу» лексичні одиниці, то лексичний спосіб номінації пов'язаний зі створенням номінативних одиниць за допомогою деривації або словотвору з залученням широкого інвентарю морфем російської мови».

Дериваційний, або словотвірний, спосіб «передбачає використання афіксів для створення позначень уже існуючих і нових реалій» [35, с. 132]. Щодо дериваційного способу, Л. П. Кислюк зазначає: «Слова і морфеми – це основний будівельний матеріал номінації. З'єднання морфем за словотворчими моделями, що функціонують у мові, створює нові слова; словосполучення за певними синтаксичними моделями утворюють нові номінативні словосполучення» [33, с. 155].

Зокрема, «дериваційний спосіб спирається на вже наявні в певній мові способи і механізми деривації, використовуючи весь арсенал морфемних одиниць. Можна не сумніватися, що афікси створюють не тільки структурно нове слово, але і вносять в семантику номінатива додатковий сенс, значення.» [25, с. 133].

Висновки до розділу 1

1. Лексико-семантична система є найбільш рухомою серед усіх мовних рівнів. У сучасній лінгвістичній літературі спостерігається зростаючий інтерес до парадигматичних відношень, що базуються на спільності або протилежності значень слів. Слова в мові не існують ізольовано; вони організовані у групи та мікросистеми за принципом семантичної близькості.

Основоположником розділу науки про системну організацію лексики та лексико-семантичні групи зокрема по праву вважають В. Т. Тітова, який помітив, що в кожній мові на різних етапах її розвитку можливо виділити певні лексико-семантичні групи.

2. Номінація в мовознавстві трактується як процес створення мовних одиниць, які виконують функцію називання та відображення фрагментів дійсності. Ці одиниці, представлені у формі слів, словосполучень, фразеологізмів або речень, дозволяють формувати поняття про об'єкти, явища чи їхні характеристики. Крім того, під терміном «номінація» розуміють і результат цього процесу – мовленнєву одиницю, що має значення.

3. Розрізняють первинну і вторинну номінації. Найважливішим критерієм формування типології номінації «є характер вказівки імені на дійсність. За ним номінацію розмежовують на первинну та вторинну. Первинна номінація – знак пов'язаний з таким об'єктом, що не має мовного позначення, є вихідною, прямою, немотивованою. Інакше кажучи, це основна, первинна функція знака. Вторинна номінація є похідною, вона утворена внаслідок зміни семантики готового мовного засобу».

4. Виокремлюють такі способи номінації: морфологічна деривація; лексико-семантичний спосіб номінації; синтаксичний або лексико-синтаксичний спосіб номінації; синтаксичний або лексико-синтаксичний спосіб номінації. Найбільшого поширення набуває лексичний спосіб номінації предметів, тоді як синтаксичний спосіб менш поширений.

РОЗДІЛ 2

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

2.1 Лексична парадигма англомовної номінації ювелірних прикрас

У лексикології парадигматика виділяється як самостійна галузь, в якій враховуються парадигматичні відношення лексем до інших лексем мови і розглядаються властивості їх протиставності один одному або, навпаки, їх взаємозв'язку. При цьому відзначимо, що парадигматичні відношення між словами неоднорідні, оскільки вони можуть ґрунтуватися на різних формальних і 37 семантичних характеристиках слів. Найбільш значні за величиною парадигматичні класи лексичних одиниць – це об'єднання слів за частинами мови.

Перейдемо безпосередньо до розгляду сфери ювелірної справи у сучасній англійській та українській мовах. Це дослідження є актуальним у світлі поширення ювелірних номінацій за межі вузькоспеціальних сфер, їхня зростаюча загальна вживаність. Зрозуміло, це є наслідком розвитку ювелірної справи в цілому і індустрії моди зокрема. Ювелірна номінація, як і будь-яке мовне системне явище, може і повинно бути піддано класифікації з урахуванням мовних характеристик. Класифікація дозволяє обумовити домінуючі ознаки номінацій цієї галузі, проаналізувати семантику слів і детально розглянути їх структуру. Джерелами емпіричного матеріалу слугують англійськомовні словники та енциклопедії, а саме *All about Jewels. An Illustrated Dictionary of Jewelry* та *Glossary of Jewelry-Related Terms*, *Cambridge Dictionary*, *Collins Dictionary*. Методом суцільної вибірки було опрацьовано 200 номінацій, які відносяться до ювелірної справи. Дослідження виявило широкий спектр синонімічних рядів, які демонструють розмаїття назв ювелірних виробів. Англійська мова також відзначається чітко вираженою антонімією у сфері ювелірних прикрас, що дає можливість точно передавати характеристики прикрас у контрастних значеннях. Омонімія в англійській мові часто має

контекстуальну природу, тобто значення лексеми визначається залежно від сфери вживання. Це додає багатозначності, але також створює потребу в уточненні значень.

Семантика англійських ювелірних номінацій відображає як функціональні, так і культурні аспекти. Вона дозволяє деталізувати не лише зовнішній вигляд прикрас, але й їхнє символічне значення.

Аналіз української мови здійснювався на основі таких джерел, як «Словник української мови» в 20 томах, «Ювелірний термінологічний словник», «Лексикон української мови» та інші сучасні лексикографічні ресурси. Було зібрано 200 номінацій ювелірних прикрас.

Українська мова характеризується багатством синонімічних рядів у сфері ювелірної справи. Вона демонструє чітку антонімію, яка часто базується на культурних і функціональних відмінностях. Омонімія в українській мові є наслідком історичних процесів розвитку лексики. Вона виникає через багатозначність лексем, що можуть змінювати своє значення залежно від контексту.

Семантика українських ювелірних номінацій відображає багатовікову традицію, акцентуючи увагу на естетичній, символічній і функціональній цінності прикрас. Цей аспект є важливим для збереження національної мовної і культурної ідентичності.

2.1.1 Синонімія в номінації ювелірних прикрас. Розглянемо семантичний аспект лексичної парадигми ювелірної справи. Ядром лексико-семантичної парадигми є синонімічний ряд. Як стверджує В. Т. Тітов, фактично всі системні складові парадигматики кореняться у синонімічному ряді та похідні від нього. Головною опозицією синонімічного ряду є опозиція домінанти синонімічного ряду, тобто немаркованого члена й інших її членів [69, с. 3–6].

Слід також навести роздуми Г. Є. Бочерової, що синонімія є явищем, симетричне полісемії, яка має місце при вираженні чисельних сем однієї

лексеми. Можна сказати, що в такому контексті синонімія рівнозначна полілексії, адже одній семі відповідає багато лексем [13, с. 1722].

Звертаючи увагу на питання синонімії та проаналізувавши 400 номінацій ювелірної справи, виявлені наступні особливості ювелірної номінації:

1) Синоніми, що мають спільний корінь. Наприклад в англійській мові, слово *Chrysolite* має синонім *Chrysoberyl*, де обоє позначають одне і теж поняття, а саме один з видів дорогоцінних камінь; мають однаковий колір – зелено-жовтий [46]. Якщо звернутися до їх форми, то можна побачити, що вони обоє містять однаковий корінь *Chryso*, що з грецької означає золотий.

Слово *Amethyst* має синонім *Ametrine*. *Amethyst* — фіолетовий різновид кварцу, який отримав свою назву від давньогрецького слова *amethystos*, що перекладається як «не п'яний». Це пояснюється стародавнім повір'ям, згідно з яким камінь мав властивість запобігати сп'янінню. *Ametrine* — двокольоровий кварц, який поєднує у собі фіолетовий відтінок аметиста та жовтий відтінок цитрину. Назва цього мінералу також містить корінь *Amet-*, що підкреслює його тісний зв'язок із аметистом. Обидва терміни належать до однієї категорії кварців і мають схожий хімічний склад. Використання спільного кореня *Amet-* у назвах дозволяє зберігати систематичність у класифікації каменів, а також акцентує на їх візуальній та структурній подібності [27].

Слово *Sapphire* має синонім *Sapphirine*. Обидва позначають дорогоцінні камені, схожі за кольоровою гамою (зазвичай синій), але різні за хімічним складом. Вони містять однаковий корінь *Sapph-* (з латинської *sapphirus*, що означає «дорогоцінний камінь»).

Розглянемо ще декілька прикладів синонім, які мають однаковий корінь: *Topaz – Topazolite – [Topaz]*: обидва терміни пов'язані із золотистим відтінком, хоча *Topazolite* є різновидом граната; *Quartz – Quartzite – [Quartz]*: терміни, що вказують на кварц та його похідну форму у вигляді метаморфічної гірської породи.

В українській мові використовують кореневу спільність для створення варіативності номінацій. Наприклад, *золото – золотинка – золотий виріб*: усі

терміни позначають прикраси із золота. *Золото* є основним матеріальним поняттям, *золотий виріб* уточнює функцію, а *золотинка* є поетичним варіантом; *буриштин* – *буриштинове намисто*: обидва слова містять корінь *буриштин*, підкреслюючи матеріал прикраси. *Буриштин* є загальним поняттям, тоді як *буриштинове намисто* конкретизує виріб; *перлина* – *перли*: *перлина* позначає окремий дорогоцінний камінь, тоді як *перли* є множинною формою, що використовується у складі прикрас.

2) Синоніми, які мають спільний елемент. Наприклад, в англійській мові синонімічна пара *a pearl choker* – *a pearl necklace*, має один спільний елемент *pearl*, тобто ці два елемента мають однакове значення. Обидва терміни стосуються прикрас із перлів, але розрізняються за типом виробу: *pearl choker* — коротке намисто, яке щільно прилягає до шиї, а *pearl necklace* — загальний термін для прикрас із перлів, що можуть бути різної довжини [27].

Синонімічна пара *a silver bracelet* – *a sterling silver bracelet* мають спільний елемент *silver*, який вказує на матеріал виготовлення прикраси — срібло. Проте ці назви відрізняються за рівнем уточнення. Термін *a silver bracelet* є загальним і використовується для позначення будь-якого браслета, виготовленого зі срібла, без акценту на якість чи точний склад металу. Натомість *a sterling silver bracelet* додає важливу деталь, яка стосується високої якості металу. Таким чином, обидва терміни описують срібні браслети, але вказівка на *sterling* виділяє браслети, виготовлені з металу преміальної якості, який має більшу цінність і надійність.

Наведемо ще приклади: *a gemstone brooch* – *a gemstone pin*: спільний елемент *gemstone* позначає наявність дорогоцінного каменю. *Brooch* вказує на декоративну застібку, тоді як *pin* акцентує на її функціональності; *a semi-round pearl* – *a button pearl*: обидві назви описують типи перлин із округлою формою. Спільний елемент *pearl* указує на матеріал, тоді як *semi-round* і *button* уточнюють форму.

В українській мові у номінаціях прикрас часто використовуються синонімічні пари зі спільним елементом, що є основою їхнього значення.

Наприклад, *сережки-гвоздики* – *сережки-цвяшки*: обидва терміни описують компактні сережки, спільним елементом є *сережки*. Варіанти *гвоздики* та *цвяшки* демонструють вплив народної та літературної лексики. *коралове намисто* – *коралове кольє*: обидві назви включають *коралове*, що вказує на матеріал прикраси. *Кольє* є запозиченим терміном, тоді як *намисто* є національно забарвленим.

3) Синонімічні пари, які мають невеликі розбіжності у правописі. Зазвичай, у словнику такі розбіжності пишуться у дужках. Так, наприклад, *Malachon(e)* подається із дужкою, тобто, він може бути як і з літерою *e* так і без неї: *Malachon(e): Malacone – Malacon. Rhodium(e) – Rhodium*: деякі словники допускають написання з кінцевою літерою *e*, хоча в науковій літературі переважно використовується форма без *e*. Обидва варіанти позначають один і той самий дорогоцінний метал. *Topaz(z) – Topaz*: у деяких випадках подвоєння літери *z* зустрічається в менш поширених варіантах, проте значення залишається незмінним — дорогоцінний камінь топаз [27].

В українській мові правописні варіанти синонімів у номінаціях прикрас можуть бути результатом регіональних або історичних відмінностей. Наприклад, *гранат* – *гранат*: обидва терміни вказують на дорогоцінний камінь. Форма *гранат* є автентичним правописом, тоді як *гранат* більш поширений у літературі; *перла* – *перлина*: *перла* використовується у поетичних і народних контекстах, а *перлина* є літературним стандартом; *сапфір* – *сапір*: обидві форми позначають один і той самий камінь, проте *сапфір* є сучасним стандартом.

4) Синоніми, що відображають стилістичні відмінності. Синонімія в українській мові також може мати стилістичне забарвлення, залежно від контексту. Наприклад, *каблучка* – *перстень*: обидва терміни позначають кільце, але *перстень* має більш урочисте або старовинне забарвлення; *кольє* – *намисто*: *кольє* є запозиченим терміном із європейської традиції, а *намисто* пов'язане з українською етнокультурною спадщиною [27].

5) Синоніми, що відображають регіональні особливості. Наприклад, *згарда* – *намисто*: *згарда* є етнічним терміном, який використовується переважно у

Гуцульщині, тоді як *намисто* є загальноприйнятим. *Згарда* – це традиційна гуцульська прикраса, виготовлена у вигляді хрестів або ланцюжків, які найчастіше носили жінки. Слово має яскраво виражене етнічне походження і глибоко вкорінене в гуцульській культурі. *Згарда* виконувала не лише естетичну, але й сакральну функцію, адже вважалася оберегом від злих сил. На відміну від *згарди*, термін *намисто* є більш універсальним і загальновживаним. У контексті сучасної української мови *намисто* може вказувати на будь-які прикраси, що носяться на шії, не зважаючи на їх матеріал чи етнічне походження [27].

В англійській мові регіональна синонімія менш виражена, ніж в українській, оскільки англійська є глобальною мовою з високим рівнем стандартизації. Проте є такі приклади, як *Charm bracelet – Pandora bracelet*. *Charm bracelet* – загальний термін для браслетів із підвісками, популярний у всьому світі. *Pandora bracelet* – назва, характерна для сучасної західної культури, яка відображає конкретну брендовану прикрасу, що дозволяє додавати індивідуальні підвіски.

Отже, проаналізувавши синонімію в номінації ювелірних прикрас стає зрозуміло, що синоніми використовують для того, щоб уникнути повторень номінацій, розширити словниковий склад, замінити застарілі дефініції сучасними. Синонімія у номінаціях ювелірних прикрас є не лише лексичним феноменом, а й культурним маркером, що відображає багатогранність мовної системи та її здатність адаптуватися до різних соціокультурних контекстів.

2.1.2 Антонімія в номінації ювелірних прикрас. Антоніми – це слова, різні за звучанням і написанням, що належать до однієї частини мови і мають протилежне лексичне значення. Більшість антонімів позначають полярно протилежні поняття, між якими не може бути проміжного поняття. Однак існують і такі антоніми, між якими можливі перехідні ланки, що позначають проміжні ознаки [27].

1) Абсолютні (полярні) антоніми. Абсолютні антоніми відображають цілковиту протилежність значень. Наприклад:

англ. *bright gemstone* ‘яскравий дорогоцінний камінь’ – *dull gemstone* ‘тьманий дорогоцінний камінь’; *solid gold* ‘повністю заповнене золото’ – *hollow gold* ‘порожнисте золото’.

укр. блискучий камінь – тьманий камінь; суцільне золото – порожнє золото.

2) Градуальні антоніми. Цей тип антонімів дозволяє позначати значення, між якими існує шкала переходу. Наприклад:

англ. *large pearl* ‘велика перлина’ – *small pearl* ‘мала перлина’; *heavy necklace* ‘важке намисто’ – *light necklace* ‘легке намисто’.

укр. велика перлина – мала перлина; важке намисто – легке намисто.

3) Антоніми, створені за допомогою афіксів. Префікси та суфікси формують антонімічні пари, змінюючи значення слова.

англ. *clasped bracelet* ‘застебнутий браслет’ – *unclasped bracelet* ‘розстебнутий браслет’; *ferrous metal* ‘метал із вмістом заліза’ – *non-ferrous metal* ‘метал без вмісту заліза’; *flawless diamond* ‘безвадний діамант’ – *flawed diamond* ‘діамант із вадами’.

укр. застебнутий браслет – незастебнутий браслет; досконалий діамант – недосконалий діамант.

4) Антоніми за типом походження. Цей тип антонімів базується на різниці в походженні виробів.

англ. *natural pearl* ‘природна перлина’ – *cultured pearl* ‘вирощена перлина’; *real gem* ‘натуральний дорогоцінний камінь’ – *synthetic gem* ‘синтетичний дорогоцінний камінь’.

укр. природний буристин – штучний буристин; справжній самоцвіт – імітація самоцвіту.

Антонімія у номінаціях ювелірних прикрас демонструє точність мовної системи, що дозволяє виражати протилежні характеристики, якості та властивості ювелірних виробів. Як в англійській, так і в українській мовах антонімічні пари відіграють важливу роль у розрізненні понять і чіткій класифікації в межах спеціалізованої лексики.

2.1.3 Омонімія в номінації ювелірних прикрас. Омонімія як лексичне явище відображає наявність слів, які мають однакову форму (звучання та написання), але різні значення. У контексті ювелірних прикрас омонімія є цікавим аспектом, оскільки вона може виявлятися як у спеціалізованих термінах ювелірної справи, так і в загальноповживаних лексемах, що мають додаткові значення в інших сферах.

В англійській мові омонімія часто виникає у зв'язку з багатозначністю слів, які використовуються не тільки в ювелірній справі, але й у інших галузях. Наприклад: англ. *band*: «a circular piece of metal used as a ring» ‘металева смужка, що використовується як кільце’; «a group of musicians» ‘група музикантів’. Омонімія базується на формальній однаковості слова *band*, що позначає як прикрасу, так і музичний колектив.

Або наприклад, англ. *stone*: «a gemstone used in jewelry» ‘дорогоцінний камінь, що використовується у прикрасах’; «a small piece of rock» ‘невеликий шматок каменю’. Омонімія виникає через використання слова *stone* у значенні як дорогоцінного каменю, так і природного об'єкта.

англ. *charm*: «a small decorative object attached to jewelry» ‘невеликий декоративний об'єкт на прикрасі’; «a quality that makes someone attractive» ‘риси, яка робить когось привабливим’. Омонімія між фізичним об'єктом (прикрасою) і абстрактним поняттям.

В українській мові омонімія в номінації ювелірних прикрас також є поширеним явищем, особливо серед слів, які мають додаткові значення в повсякденному мовленні. Наприклад, укр. *перстень*: «ювелірна прикраса у формі кільця»; «гербове кільце з печаткою». Слово має омонімічне значення, оскільки може вказувати як на звичайну прикрасу, так і на символ влади.

укр. *гривня*: «металева прикраса на шию в давні часи»; «грошова одиниця України». Слово, яке вийшло з ювелірного контексту, але історично пов'язане з прикрасами.

укр. *ланицюг*: «прикраса для носіння на шиї або руках»; «металева конструкція для утримання чогось». Омонімія зберігається на рівні формального збігу, хоча семантика контексту змінюється.

Омонімія в номінації ювелірних прикрас у англійській та українській мовах ілюструє різні семантичні шари слів, що виникають через багатозначність або культурно-історичні особливості. В англійській мові омонімія часто базується на полісемії термінів, тоді як в українській – на культурно-історичному розвитку лексем. Це явище підкреслює різні підходи мов до формування лексичного запасу і вказує на важливість контексту для коректного розуміння значення.

2.2 Семантичні особливості номінацій ювелірних прикрас

Лінгвістична семантика є розділом мовознавства, яка вивчає план змісту мови, значення та смисл її одиниць умові й мовленні. Загалом лінгвістична семантика представлена кількома напрямками, які переважно перебувають на межі з іншими галузями мовознавства або іншими науками. Одним із пріоритетних завдань сучасної семасіології є визначення семантичної структури лексеми та лексико-семантичного варіанта [27].

Отже, не дивлячись на численні роботи, словники та енциклопедії, що містять номінації ювелірних прикрас, науковець О. В. Цобенко зазначає, що недостатньо дослідженою залишається так звана конкретна лексика, до якої належать і номінації ювелірних прикрас [75].

Англомовні тлумачні словники містять тільки 1/3 із зафіксованих в енциклопедіях номінацій. Таке співвідношення свідчить про те, що в енциклопедіях існує чітка диференціація значень лексичних одиниць, які називають ювелірні прикраси, тоді як на рівні повсякденного спілкування всі ці значення підлягають істотному узагальненню. В умовах непрофесійного спілкування людина віддає перевагу номінативним одиницям, які відповідають базовим назвам класів об'єктів, тобто лексичним одиницям із нейтральним рівнем конкретності й семантичної маркованості [75].

Подібну тенденцію можна простежити і в українській мові. Українські тлумачні словники також демонструють певні розбіжності в обсязі номінацій ювелірних прикрас у порівнянні з енциклопедичними джерелами. Енциклопедії надають більш детальну інформацію, охоплюючи ширший спектр спеціалізованих термінів. У непрофесійному спілкуванні домінують загальні лексичні одиниці, що відображають базовий рівень конкретності. Це свідчить про узагальнення значень під час комунікації, що є характерним як для англійської, так і для української мов.

Проведений аналіз уможливив виділення в структурі значення номінацій ювелірних прикрас інтегральну сему або архісему, яка, за визначенням О. О. Селіванової, є семою спільною для значень певної групи слів.

Кількість ювелірних номінацій, які склали емпіричний корпус дослідження, складає 200 одиниць для англійської мови та 200 одиниць для української. На основі цієї емпіричної бази був проведений семантичний аналіз номінативних одиниць ювелірних прикрас, і виявлена низка семантичних особливостей. Серед ознак, що відрізняють значення певного слова від слів того самого класу, тобто серед диференційних сем, виділяємо такі, які можна класифікувати за призначенням, за матеріалом виготовлення, за способом виготовлення, за місцем носіння та за формою і розміром прикраси, наприклад: англ. *diadem* «a tiara, a circular or semicircular piece of jewelry worn on the head» ‘*діадема* «кругла або напівкругла прикраса, яку носять на голові»’; укр. *обручка* – каблучка, яка використовується під час заручин або весілля [27].

2.2.1 Класифікація ювелірних прикрас за призначенням. Ювелірні вироби ділять за призначенням на наступні групи:

- предмети особистих прикрас;
- предмети туалету;
- аксесуари для куріння;
- предмети для сервірування столу;

- письмове приладдя;
- предмети для прикраси інтер'єру;
- засоби для годин;
- сувеніри.

Перша та найбільш численна із зазначених груп номінацій – група слів, яка вказує на призначення ювелірної прикраси (56 номінацій, 28%). Подана група включає у себе різноманітні прикраси, а саме прикраси для рук, голови, шиї та вбрання, предмети сервіровки столу, предмети туалету, наприклад:

англ. *hairpin* 'is used to hold part of the hair in a suitable position' 'шпилька «використовується для утримання частини волосся у відповідному положенні»', *brooch* 'an ornament that can be pinned to a garment' 'брошка «прикраса, яку можна приколоти до одягу»', *wedding ring* 'worn to show that you are married' 'обручка «носиться, щоб показати, що ви одружені»', *medallion* 'worn for decoration on a chain or string around the neck' 'медальйон «носять для прикраси на ланцюжку або шнурку на шиї»', *cuff link* 'used instead of a button to hold together the cuffs of the sleeve of a shirt' 'запонка «використовується замість гудзика для скріплення манжет рукава сорочки»', *cross necklace* 'worn as a commitment to your faith' 'намисто з хрестиками «носять як відданість своїй вірі»', *locket* 'to hold photos, hair, a charm, or other small, precious object' 'медальйон «для зберігання фотографій, волосся, оберега або іншого невеликого, дорогоцінного предмета»', *flatware* 'used for eating food' 'столовий посуд «для їжі»', *mourning jewelry* 'worn when one is mourning the loss of a loved one' 'траурні прикраси «носять, коли оплакують втрату коханої людини»', *clasp* 'can open and close, attaching two things together' 'застібка «може відкриватися і закриватися, з'єднуючи дві речі»', *claw* 'holds a stone securely in a setting' 'кіготь «надійно тримає камінь в оправі»', *charm bracelet* 'a chain bracelet with small decorative pendants' 'браслет із підвісками «ланцюжок із невеликими декоративними елементами»', *belt buckle* 'a decorative clasp used to secure a belt around the waist' 'пряжка для ременя «декоративна застібка, яка фіксує ремінь на талії»', *tie pin* 'a small pin used to

fasten a tie to a shirt' *'шпилька для краватки* «невелика шпилька для фіксації краватки на сорочці», *charm* 'a small decorative object attached to a bracelet or necklace' *'підвіска-оберіг* «невеликий декоративний об'єкт, прикріплений до браслета або намиста», *anklet* 'a bracelet worn around the ankle, often decorated with charms or bells' *'браслет на ногу* «браслет, що носить на щиколотці, часто прикрашений підвісками чи дзвіночками», *hair comb* 'a decorative comb used to secure or adorn hairstyles' *'гребінь для волосся* «декоративний гребінь, який використовується для закріплення або прикрашання зачіски», *barrette* 'a decorative clip used to hold hair in place' *'заколка* «декоративна шпилька для фіксації волосся», *ear cuff* 'a decorative earring that wraps around the ear without piercing' *'сережка-манжет* «декоративна прикраса, яка огортає вухо без проколювання», *lapel pin* 'a small decorative pin worn on the lapel of a jacket' *'значок на лацкан* «невелика декоративна шпилька, яку носять на лацкані піджака»; укр. *шпилька* 'використовується для утримання частини волосся у відповідному положенні', *брошка* 'прикраса, яку можна приколоти до одягу', *обручка* 'носить, щоб показати, що ви одружені', *медальйон* 'носять для прикраси на ланцюжку або шнурку на шиї', *запонка* 'використовується замість гудзика для скріплення манжет рукава сорочки', *намисто з хрестиками* 'носять як відданість своїй вірі', *медальйон* 'для зберігання фотографій, волосся, оберега або іншого невеликого, дорогоцінного предмета', *столовий посуд* 'для їжі', *траурні прикраси* 'носять, коли оплакують втрату коханої людини', *застібка* 'може відкриватися і закриватися, з'єднуючи дві речі', *кіготь* 'надійно тримає камінь в оправі', *браслет із підвісками* 'ланцюжок із невеликими декоративними елементами', *пряжка для ремня* 'декоративна застібка, яка фіксує ремінь на талії', *шпилька для краватки* 'невелика шпилька для фіксації краватки на сорочці', *підвіска-оберіг* 'невеликий декоративний об'єкт, прикріплений до браслета або намиста', *браслет на ногу* 'браслет, що носить на щиколотці, часто прикрашений підвісками чи дзвіночками', *гребінь для волосся* 'декоративний гребінь, який використовується для закріплення або прикрашання зачіски', *заколка* 'декоративна шпилька для фіксації волосся', *сережка-манжет*

‘декоративна прикраса, яка огортає вухо без проколювання’, *значок на лацкан* ‘невелика декоративна шпилька, яку носять на лацкані піджака’.

2.2.2 Класифікація ювелірних прикрас за матеріалом виготовлення. За матеріалом виготовлення: золоті, срібні, платинові, мельхіорові, нейзильберові і інші. За чисельністю група одиниць, які вказують на матеріал, з якого виготовлено ювелірний виріб є другою (50 номінації, 25%): англ. *chain* «rings usually made of metal that are connected together» ‘ланцюжок «кільця, як правило, виготовлені з металу, які з’єднані між собою»’, *crown* «made of gold and jewels» ‘корона «із золота та коштовностей»’, *bracelets* «can be manufactured from metal, leather, cloth, plastic» ‘браслети «можуть бути виготовлені з металу, шкіри, тканини, пластмаси»’, *earrings* «are made of natural diamonds» ‘сережки «виготовлені з натуральних діамантів»’, *bead* «round piece of gold, pearl, plastic, wood, glass» ‘намистина «круглий шматок золота, перли, пластмаси, дерева, скла»’, *cini* «made of silver and gold-plated silver» ‘cini «зі срібла та позолоченого срібла»’, *confetti lucite* «transparent plastic with glitter or other small pieces of material within it» ‘confetti lucite «прозорий пластик з блиском або іншими дрібними шматочками матеріалу всередині»’, *leather cord jewelry* «made of leather» ‘прикраси зі шкіри’, *millefiori* «formed from multiple canes of colored glass» ‘millefiori «утворений з кількох тростинок кольорового скла»’, *hoop earrings* «circular earrings, typically made of gold or silver» ‘сережки-кільця «круглі сережки, зазвичай із золота чи срібла»’, *anklet* «delicate chain made of silver or gold, worn around the ankle» ‘браслет на ногу «тонкий ланцюжок зі срібла чи золота, носить на щиколотці»’, *eternity ring* «a continuous band of diamonds set in gold or platinum» ‘кільце вічності «безперервний обруч із діамантами, встановленими в золото чи платину»’, *hairpin* «made of metal or plastic, often gold-plated» ‘шпилька «виготовлена з металу або пластику, часто із позолотою»’, *watch case* «crafted from stainless steel or gold» ‘корпус годинника «виготовлений із нержавіючої сталі або золота»’, *pendant* «a piece of jewelry worn hanging from a chain around the neck» ‘підвіска «прикраса, яка носить на ланцюжку на шії»’, *stud earrings* «small earrings that sit snugly on the ear without dangling» ‘сережки-

гвоздики «невеликі сережки, що щільно прилягають до вуха, не звисаючи», *locket* «a small case on a necklace that holds a photo or keepsake» ‘медальйон «невеликий футляр на ланцюжку, що містить фото чи сувенір», *tiara* «a semi-circular crown, often adorned with jewels» ‘тіара «напівкругова корона, зазвичай прикрашена коштовностями», *pearl choker* «a close-fitting necklace made of pearls» ‘перлинне кільце «щільно прилегле намисто з перлин», *charms* «small decorative objects attached to a bracelet or necklace» ‘шарми «невеликі декоративні об’єкти, прикріплені до браслета чи намиста», *gemstone bracelet* «a bracelet with embedded gemstones» ‘браслет із дорогоцінним камінням «браслет із вставками дорогоцінного каміння», *platinum wedding band* «a simple platinum ring worn by married individuals» ‘платиновий весільний обруч «простий платиновий перстень, що носить одруженими людьми», *filigree brooch* «a decorative brooch with intricate metalwork» ‘філігранна брошка «декоративна брошка зі складною металевою роботою», *beaded anklet* «a delicate ankle bracelet made of beads» ‘браслет на щиколотку з намистин «витончений браслет на щиколотку, виготовлений із намистин»; укр. ланцюжок ‘кільця, як правило, виготовлені з металу, які з’єднані між собою’, корона ‘із золота та коштовностей’, браслети ‘можуть бути виготовлені з металу, шкіри, тканини, пластмаси’, сережки ‘виготовлені з натуральних діамантів’, намистина ‘круглий шматок золота, перли, пластмаси, дерева, скла’, *cini* ‘зі срібла та позолоченого срібла’, *confetti lucite* ‘прозорий пластик з блиском або іншими дрібними шматочками матеріалу всередині’, *прикраси зі шкіри*, *millefiori* ‘утворений з кількох трстинок кольорового скла’, *сережки-кільця* ‘круглі сережки, зазвичай із золота чи срібла’, *браслет на ногу* ‘тонкий ланцюжок зі срібла чи золота, носить на щиколотці’, *кільце вічності* ‘безперервний обруч із діамантами, встановленими в золото чи платину’, *шпилька* ‘виготовлена з металу або пластику, часто із позолотою’, *корпус годинника* ‘виготовлений із нержавіючої сталі або золота’, *підвіска* ‘прикраса, яка носить на ланцюжку на шії’, *сережки-гвоздики* ‘невеликі сережки, що щільно прилягають до вуха, не звисаючи’, *медальйон* ‘невеликий футляр на ланцюжку, що містить фото чи сувенір’, *тіара* ‘напівкругова корона,

зазвичай прикрашена коштовностями', *перлинне кільце* 'щільно прилегле намисто з перлин', *шарми* 'невеликі декоративні об'єкти, прикріплені до браслета чи намиста', *браслет із дорогоцінним камінням* 'браслет із вставками дорогоцінного каміння', *платиновий весільний обруч* 'простий платиновий перстень, що носить одруженими людьми', *філігранна брошка* 'декоративна брошка зі складною металевою роботою', *браслет на щиколотку з намистин* 'витончений браслет на щиколотку, виготовлений із намистин'.

2.2.3 Класифікація ювелірних прикрас за місцем носіння

Менш продуктивною є група слів, які вказують на місце носіння (44 номінації, 22%). В цій класифікації розрізняють такі види ювелірних прикрас, що можна носити на руках, голові, шії та одязі: англ. *ring* «a circular piece of jewelry worn especially on your finger» '*обручка* «кругла прикраса, яку носять на пальці»'; *bracelet* «worn wrapped around the wrist» '*браслет* «носять на зап'ясті»'; *ring-shaped earring* «hangs from the ear» '*кільцеподібна сережка* «звисає з вуха»'; *watch* «worn on a strap around the wrist» '*годинник* «носяться на ремінці на зап'ясті»'; *cuff link* «worn on sleeves» '*запонка* «на рукава»'; *necklace* «worn around the neck» '*намисто* «носять на шії»'; *lapel pin* «worn on the lapel of a jacket as an accessory» '*значок на лацкані* «носять на лацкані піджака як аксесуар»'; *barrette* «worn in the hair to hold it in place» '*заколка* «носять у волоссі для його фіксації»'; *nose stud* «worn on the nostril as a decorative piece» '*сережка для носа* «носять на ніздрі як декоративний елемент»'; *toe ring* «worn on the toes, often as a fashion accessory» '*кільце для пальця ноги* «носять на пальцях ніг, часто як модний аксесуар»'; *bolo tie* «worn around the neck as a decorative string tie» '*шнурок-галстук* «носять навколо шії як декоративний аксесуар»'; *ear cuff* «wraps around the ear without the need for piercing» '*сережка-манжет* «обвиває вухо без проколювання»'; *anklet* «a delicate bracelet worn around the ankle» '*браслет на щиколотку* «витончений браслет, який носять на щиколотці»'; *charm bracelet* «a bracelet with decorative charms attached» '*браслет із шармами* «браслет із декоративними елементами»'; *locket necklace* «a necklace with a small pendant that opens to hold photos or keepsakes» '*медальйон-ланцюжок* «ланцюжок

із невеликим кулоном для зберігання фото чи сувенірів»»; *tie clip* «a small clip used to hold a tie in place» ‘зажим для краватки «невеликий зажим для фіксації краватки»»; *choker* «a close-fitting necklace worn around the neck» ‘чокер «щільне намисто, що носить на шії»»; *bangle* «a rigid bracelet, often circular in shape» ‘браслет-обруч «жорсткий браслет, зазвичай круглої форми»»; *headband* «a band worn around the head for decoration or to hold hair back» ‘обруч для волосся’ «носить навколо голови як прикраса чи для фіксації волосся»»; укр. *обручка* ‘кругла прикраса, яку носять на пальці’, *браслет* ‘носять на зап’ясті’, *кільцеподібна сережка* ‘звисає з вуха’, *годинник* ‘носяться на ремінці на зап’ясті’, *запонка* ‘на рукава’, *намисто* ‘носять на шії’, *значок на лацкані* ‘носять на лацкані піджака як аксесуар’, *заколка* ‘носять у волоссі для його фіксації’, *сережка для носа* ‘носять на ніздрі як декоративний елемент’, *кільце для пальця ноги* ‘носять на пальцях ніг, часто як модний аксесуар’, *шнурок-галстук* ‘носять навколо шії як декоративний аксесуар’, *сережка-манжет* ‘обвиває вухо без проколювання’, *браслет на щиколотку* ‘витончений браслет, який носять на щиколотці’, *браслет із шармами* ‘браслет із декоративними елементами’, *медальйон-ланцюжок* ‘ланцюжок із невеликим кулоном для зберігання фото чи сувенірів’, *зажим для краватки* ‘невеликий зажим для фіксації краватки’, *чокер* ‘щільне намисто, що носить на шії’, *браслет-обруч* ‘жорсткий браслет, зазвичай круглої форми’, *обруч для волосся* ‘носить навколо голови як прикраса чи для фіксації волосся’.

2.2.4 Класифікація ювелірних прикрас за формою і розміром прикраси.

Однією з найменш продуктивних груп є група лексем на позначення «форми і розміру прикраси» (34 номінації, 17%), що реалізована в таких одиницях емпіричного матеріалу: англ. *signet* «small» ‘печатка «маленька»»; *choker* «circular» ‘чокер «круглий»»; *bracelet* «circular» ‘браслет «круглий»»; *large pearls* «large» ‘пузиркові перлини «великі»»; *matinee-length necklace* «long» ‘кольє «довге»»; *small earring* «small» ‘мелі «маленький»»; *necklace* «circular» ‘намисто «кругле»»; *hoop earring* «circular, varying in size from small to large» ‘сережка-кільце «кругла, розмір варіюється від маленького до великого»»; *cocktail ring*

«large, designed to make a bold statement» ‘коктейльне кільце «велике, створене для привертання уваги»»; *sphere-shaped bead* «perfectly round» ‘намистина сферичної форми «ідеально кругла»»; *pendant necklace* «circular with a single pendant» ‘намисто з кулоном «кругле з одним кулоном»»; *charm anklet* «small, delicate with dangling charms» ‘браслет на щиколотку з шармами «невеликий, витончений із підвісками»»; *oval ring* «elliptical shape, slightly elongated» ‘овальне кільце «еліпсоподібне, злегка витягнуте»»; *teardrop earrings* «pear-shaped, tapering to a point» ‘сережки-краплі «грушоподібної форми, звужені до кінця»»; *square bracelet* «angular design, structured edges» ‘квадратний браслет «кутовий дизайн, чіткі краї»»; *hexagon brooch* «six-sided geometric design» ‘шестикутна брошка «геометричний шестикутний дизайн»»; *rectangle pendant* «elongated rectangular shape» ‘прямокутний кулон «витягнута прямокутна форма»»; *loop earrings* «interconnected circular loops» ‘сережки-петлі «з’єднані кругові петлі»»; *triangle necklace* «triangular pendant design» ‘трикутне намисто «з кулоном трикутної форми»»; *crescent brooch* «crescent moon shape» ‘брошка-півмісяць «у формі півмісяця»»; укр. *печатка* ‘маленька’, *чокер* ‘круглий’, *браслет* ‘круглий’, *пузиркові перлини* ‘великі’, *кольє* ‘довге’, *мелей* ‘маленький’, *намисто* ‘кругле’, *сережка-кільце* ‘кругла, розмір варіюється від маленького до великого’, *коктейльне кільце* ‘велике, створене для привертання уваги’, *намистина сферичної форми* ‘ідеально кругла’, *намисто з кулоном* ‘кругле з одним кулоном’, *браслет на щиколотку з шармами* ‘невеликий, витончений із підвісками’, *овальне кільце* ‘еліпсоподібне, злегка витягнуте’, *сережки-краплі* ‘грушоподібної форми, звужені до кінця’, *квадратний браслет* ‘кутовий дизайн, чіткі краї’, *шестикутна брошка* ‘геометричний шестикутний дизайн’, *прямокутний кулон* ‘витягнута прямокутна форма’, *сережки-петлі* ‘з’єднані кругові петлі’, *трикутне намисто* ‘з кулоном трикутної форми’, *брошка-півмісяць* ‘у формі півмісяця’.

2.2.5 Класифікація ювелірних прикрас за способом виготовлення. За характером виробництва ювелірні вироби поділяють на серійні й одиничні.

Найменшою продуктивністю характеризується група одиниць, які містять сему «спосіб виготовлення» прикраси (16 номінацій, 8%), наприклад: англ. *gold filled jewelry* «made of a thin outer layer of gold atop a base metal» ‘золотонаповнені ювелірні вироби’ «зроблені з тонкого зовнішнього шару золота поверх основного металу»; *molded cameos* «made by the molding process and not by carving the material» ‘литі камеї’ «виготовлені за допомогою процесу формування, а не різьблення на матеріалі»; *mosaics* «made out of small pieces (tiles) of stone, glass or other materials» ‘мозаїка’ «виготовлена з дрібних шматочків (плиток) каменю, скла або інших матеріалів»; *fused glass jewelry* «created by heating layers of glass together until they fuse» ‘прикраси із спеченого скла’ «створені шляхом нагрівання шарів скла до їх сплавлення»; *laser-cut charm* «produced with precise laser technology for intricate designs» ‘лазерно вирізаний оберіг’ «створений за допомогою точної лазерної технології для складних дизайнів»; *wire-wrapped necklace* «constructed by wrapping stones or beads with metal wire» ‘намисто з обмотаного дроту’ «створене шляхом обмотування каменів або намистин металевим дротом»; укр. *золотонаповнені ювелірні вироби* ‘зроблені з тонкого зовнішнього шару золота поверх основного металу’, *литі камеї* ‘виготовлені за допомогою процесу формування, а не різьблення на матеріалі’, *мозаїка* ‘виготовлена з дрібних шматочків (плиток) каменю, скла або інших матеріалів’, *прикраси із спеченого скла* ‘створені шляхом нагрівання шарів скла до їх сплавлення’, *лазерно вирізаний оберіг* ‘створений за допомогою точної лазерної технології для складних дизайнів’, *намисто з обмотаного дроту* ‘створене шляхом обмотування каменів або намистин металевим дротом’.

Висновки до розділу 2

1. Аналіз англомовних та україномовних джерел показує, що в енциклопедіях представлено значно більше номінацій ювелірних прикрас, ніж у тлумачних словниках. Це свідчить про чіткішу диференціацію значень у спеціалізованих джерелах порівняно із загальноновживаними. В умовах

повсякденного спілкування перевага надається номінаціям із нейтральною семантичною маркованістю, які відображають базові поняття.

2. Ювелірні номінації демонструють широкий спектр парадигматичних відношень, зокрема синонімії та антонімії. Синонімія є центральною складовою парадигматики, що в англійській та українській мовах реалізується через синоніми зі спільним коренем, елементом, а також варіаціями у правописі. Антонімія, хоча й менш поширена, представлена полярними поняттями, створеними за допомогою префіксів і суфіксів, що позначають протилежні характеристики. В українській мові регіональні особливості лексики також визначають специфічні варіанти синонімічних і антонімічних рядів.

У номінаціях ювелірних прикрас омонімія виявляється як в англійській, так і в українській мовах. Вона базується на полісемії та історичних культурних особливостях формування лексики. В англійській мові омонімія частіше проявляється через багатозначність термінів, тоді як в українській – через історичне використання термінів у різних сферах, що сприяє їх омонімічному вживанню.

3. Лінгвістична семантика є розділом мовознавства, що вивчає план змісту мови, значення та смисл її одиниць умові й мовленні. Одним із пріоритетних завдань сучасної семасіології є визначення семантичної структури лексеми та лексико-семантичного варіанта.

Перша та найбільш численна із зазначених груп номінацій – група слів, яка вказує на призначення ювелірної прикраси (56 номінацій, 28%). Подана група включає у себе різноманітні прикраси, а саме прикраси для рук, голови, шиї та вбрання, предмети сервіровки столу, предмети туалету.

За матеріалом виготовлення: золоті, срібні, платинові, мельхіорові, нейзильберові і інші. Другою за чисельністю є група одиниць, які вказують на матеріал, з якого виготовлено ювелірний виріб (50 номінацій, 25%).

Менш продуктивною є група слів, які вказують на місце носіння (44 номінації, 22%). В цій класифікації розрізняють такі види ювелірних прикрас, що можна носити на руках, голові, шиї та одязі.

Однією з найменш продуктивних груп є група лексем на позначення «форми і розміру прикраси» (34 номінації, 17%), що реалізована в таких одиницях емпіричного матеріалу.

За характером виробництва ювелірні вироби поділяють на серійні й одиничні. Найменшою продуктивністю характеризується група одиниць, які містять сему «спосіб виготовлення» прикраси (16 номінацій, 8%).

Аналіз емпіричного корпусу дослідження демонструє, що одиниці дослідження мають яскраво виявлену функціональну спрямованість; для класифікації ювелірних прикрас в англійській мові суттєвим семантичними ознаками є призначення прикраси, матеріал та місце носіння; менш продуктивним ознаками виявилися форма і розмір та спосіб виготовлення прикраси.

У процесі аналізу номінацій виявлено, що англійська мова характеризується точністю та стандартизацією у фіксації лексем, тоді як українська мова зберігає багатий пласт етнокультурних особливостей, регіональних назв та традиційних термінів. Це демонструє різницю між мовами у відображенні культурно-історичних контекстів.

РОЗДІЛ 3

СТРУКТУРНО-МОРФОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ НОМІНАЦІЙ ЮВЕЛІРНИХ ПРИКРАС

3.1 Класифікація назв ювелірних прикрас за структурою в англійській та українській мовах

Структурний підхід до класифікації назв ювелірних прикрас охоплює різні аспекти, зокрема будову, матеріали, стиль, дизайн та додаткові деталі. Це дозволяє відобразити різноманіття лексичних одиниць, використовуваних для позначення прикрас в англійській та українській мовах [27]. Нижче представлено загальну класифікацію назв ювелірних прикрас за їх структурними ознаками:

1. Назви за будовою

Ця категорія відображає конструктивні особливості прикрас, такі як форма, призначення або спосіб носіння.

англ. *pendant* ‘підвіска’, *necklace* ‘намисто’, *bracelet* ‘браслет’, *ring* ‘обручка’, *earrings* ‘сережки’, *brooch* ‘брошка’, *cufflinks* ‘запонки’.

укр. *підвіска*, *намисто*, *браслет*, *обручка*, *сережки*, *брошка*, *запонки*.

2. Назви за матеріалом

Відображають матеріал, з якого виготовлені прикраси, акцентуючи увагу на складі.

англ. *gold ring* ‘золота обручка’, *silver necklace* ‘срібне намисто’, *diamond earrings* ‘сережки з діамантами’, *pearl bracelet* ‘браслет із перлин’.

укр. *золота обручка*, *срібне намисто*, *сережки з діамантами*, *браслет із перлин*.

3. Назви за дизайном

Відображають особливості художнього оформлення або техніки виготовлення.

англ. *filigree pendant* ‘філіграньована підвіска’, *vintage ring* ‘вінтажна обручка’, *modern earrings* ‘сучасні сережки’, *minimalist bracelet* ‘мінімалістичний браслет’.

укр. *філіграньована підвіска, вінтажна обручка, сучасні сережки, мінімалістичний браслет.*

4. Назви за стилем

Відображають естетичні особливості прикраси, пов'язані зі стилем.

англ. *bohemian necklace* 'богемне намисто', *elegant bracelet* 'елегантний браслет', *punk ring* 'панк-обручка', *romantic earrings* 'романтичні сережки'.

укр. *богемне намисто, елегантний браслет, панк-обручка, романтичні сережки.*

5. Назви за додатковими деталями

Відображають наявність певних елементів декору або функціональні особливості прикраси.

англ. *gemstone pendant* 'підвіска з дорогоцінним камінням', *beaded bracelet* 'браслет із намистин', *charm necklace* 'намисто-амулет', *engraved ring* 'гравірована обручка'.

укр. *підвіска з дорогоцінним камінням, браслет із намистин, намисто-амулет, гравірована обручка.*

3.1.1 Класифікація ювелірних прикрас за кількістю компонентів.

Номінації ювелірних прикрас можуть бути одно-, дво- та багатокомпонентними, у лінгвістиці є критичні погляди на багатокомпонентні терміни. Так, на думку А. В. Коршуна, більш ускладнені за своєю структурою терміни-словосполучення не можна кваліфікувати як нормальне явище, як типові терміни; це швидше аномалія, якої необхідно уникати [37, с. 133]. Але з огляду на те, що терміносистема перебуває в постійному русі й оновленні, ми погоджуємося з І. О. Федьковою, що використання багатокомпонентних структурних моделей зумовлене відсутністю лаконічнішого відповідника в цій системі, а також прагненням якомога точніше передати те чи те поняття. І компонентна структура не має особливого значення, якщо термін відповідає всім універсальним вимогам до нього [26]. В той самий час, О. О. Швайка справедливо зауважує, що зайва багатослівність недоліком терміну [78, с. 66],

тому слід звертати увагу на доцільність використання кластерів в кожному конкретному випадку.

Класифікація ювелірних прикрас за кількістю компонентів відображає структурну складність виробів та їхню різноманітність. У мовах це виражається таким чином:

Англійською:

англ. *Single-component Jewelry* – прикраси, що складаються з одного елемента: англ. *solitaire rings* ‘кільця із самотнім каменем’, *plain necklaces* ‘просте намисто’.

англ. *Two-component Jewelry* – прикраси, що включають два елементи: англ. *two-stone earrings* ‘сережки з двома каменями’, *double-strand bracelets* ‘браслети з двома ланцюжками’.

англ. *Multi-component Jewelry* – складні прикраси з кількох елементів: англ. *necklaces with multiple pendants* ‘кольє з кількома підвісками’, *elaborate bracelets with various gemstones* ‘витончені браслети з різними дорогоцінними каменями’.

Українською:

укр. *Ювелірні вироби з одним компонентом* – прикраси, що складаються з одного елемента: укр. *обручки з одним каменем* ‘прості, елегантні кільця’, укр. *просте кольє* ‘без додаткових прикрас’.

укр. *Ювелірні вироби з двома компонентами* – прикраси, що включають два взаємопов’язані елементи: укр. *сережки з двома каменями* ‘елегантний дизайн із парою дорогоцінних каменів’, укр. *браслети з двома ланцюжками* ‘браслети, що об’єднують дві текстури металу’.

укр. *Багатокомпонентні ювелірні вироби* – складні вироби, що включають численні елементи: укр. *кольє з кількома підвісками* ‘витончені прикраси для ший з різноманітними підвісками’, укр. *складні браслети з різними дорогоцінними каменями* ‘унікальні дизайни з дорогоцінним камінням різних форм і кольорів’.

Кількість компонентів у структурі ювелірних прикрас відіграє важливу роль у їхньому визначенні, адже це впливає на загальний дизайн, функціональність і сприйняття виробу. У цьому контексті ювелірні вироби поділяються на одно-,

дво- та багатокомпонентні. Було здійснено аналіз назв ювелірних прикрас за кількістю компонентів.

Однокомпонентні номінації характеризуються наявністю лише одного основного елемента, який визначає їх змістове та функціональне навантаження. Такі назви зазвичай відповідають стриманим та універсальним моделям, які використовуються для позначення прикрас як самостійних одиниць. У ході дослідження було виявлено 164 однокомпонентні номінації, що становить 82% від загальної кількості досліджуваних одиниць. Зокрема, англ. *diadem* ‘діадема’, *brooch* ‘брошка’, *ring* ‘перстень’, *bracelet* ‘браслет’, *locket* ‘медальйон’, *claw* ‘зубець оправи’, *tiara* ‘тіара’, *hairpin* ‘шпилька’, *medallion* ‘медальйон’, *cufflink* ‘запонки’, *flatware* ‘вироби зі срібла’, *jewelry* ‘ювелірні вироби’, *clasp* ‘пряжка’, *chain* ‘ланцюжок’, *earring* ‘сережка’, *bead* ‘чотки’, *millefiori* ‘різнокольорове скло’, *watch* ‘годинник’, *signet* ‘печатка’, *cameos* ‘камеї’, *mosaics* ‘мозаїка’, *chaplet* ‘вінок’, *circlet* ‘обруч’, *wreath* ‘вінок’, *gorget* ‘горжет’, *rosary* ‘чотки’, *clip* ‘кліпс’, *pariura* ‘париура’, *coulomb* ‘кулон’, *fineness* ‘дрібна прикраса’, *overfineness* ‘вишукана прикраса’, *finery* ‘вбрання’, *sparkler* ‘блискуча прикраса’, *intreasure* ‘коштовності’, *adornment* ‘прикраса’, *treasure* ‘коштовності’, *trinket* ‘брелок’, *pendant* ‘брелок’, *pin* ‘булавка’, *stickpin* ‘булавка’, *cameo* ‘камея’, *amber* ‘бурштин’, *pendant* ‘підвіска’, *band* ‘перстень’, *stud* ‘гвоздик’, *cuff* ‘манжета’, *hoor* ‘кільце’, *bangle* ‘браслет-обруч’; укр. браслет, обручка, брошка, кольє, кулон, сережка, шпилька, діадема, тіара, медальйон, ланцюжок, кольє, обручка, сережка, перстень, кулон, застібка, кліпса, печатка, камея, вінок, намистина, коштовність, підвіска, обруч, бурштин, гвоздик, застібка, манжета.

Двокомпонентні прикраси, які складаються з двох основних компонентів, демонструють помітну частотність у структурі номінацій — їх виявлено 32 одиниці, що становить 16%. Такі прикраси поєднують гармонійний дизайн, зберігаючи лаконічність і функціональність. Ця група включає вироби, в яких обидві частини тісно взаємодіють, утворюючи єдину естетичну цілісність. А саме, англ. *pearl choker* ‘перлинне кольє’, *pearl necklace* ‘перлинне намисто’, *wedding ring* ‘весільна обручка’, *cross necklace* ‘намисто з хрестиком’, *confetti*

lucite ‘конфетті люцит’, *ring-shaped earring* ‘сережка у формі кільця’, *eternity ring* ‘перстень вічності’, *molded cameos* ‘формовані камеї’; укр. *перлинне кольє*, *перлинне намисто*, *весільна обручка*, *намисто з хрестиком*, *конфетті люцит*, *сережка у формі кільця*, *перстень вічності*, *формовані камеї*.

Багатокомпонентні прикраси, які складаються з трьох і більше компонентів, характеризуються складністю дизайну та багатим декором. Вони часто створюються для урочистих подій і відзначаються низькою продуктивністю в структурі номінацій — таких прикрас виявлено лише 4 одиниці, що становить 2%. Наприклад, англ. *leather cord jewelry* ‘прикраси зі шкіряного шнура’, *double-chain bracelet* ‘браслет із двох ланцюжків’, *two-stone earrings* ‘сережки з двома каменями’, *pearl bracelet with clasp* ‘перлинний браслет із застібкою’; укр. *прикраси зі шкіряного шнура*, *браслет із двох ланцюжків*, *сережки з двома каменями*, *перлинний браслет із застібкою*.

Результати квантитативного аналізу, представлені в таблиці (див. Додаток Б), свідчать про значне домінування однокомпонентних номінацій, які становлять 82% від загальної кількості. Аналітичні номінації демонструють помірну частотність, причому двокомпонентні назви зустрічаються значно частіше, ніж трикомпонентні, які становлять лише 2%. Жодних багатокомпонентних кластерів у досліджуваному матеріалі виявлено не було.

3.1.2 Структурні моделі одиниць на позначення ювелірних прикрас.

Структурні моделі одиниць у мовах визначають правила, за якими формуються та взаємодіють слова, фрази або речення. Вони охоплюють граматичну структуру, порядок слів, типи зв'язків між мовними одиницями та інші аспекти мовної організації. Основними елементами таких моделей є словоформи, фрази, речення і граматичні категорії. Хоча кожна мова має унікальні риси, загальні принципи побудови мовних структур залишаються подібними. Усвідомлення цих принципів є ключовим для ефективного спілкування та засвоєння мови [27].

Обговорення сутності й значення номінацій втрачає колишню інтенсивність, що може бути пов'язано зі зміною пріоритетів дослідників, еволюцією підходів або досягненням згоди щодо основних аспектів.

Згладжування різноманітних поглядів і наближення до консенсуса свідчить про природний процес розвитку наукової дискусії. Також, зростання обсягу досліджень і появи нових напрямків у мовознавстві може відводити увагу від раніше актуальних питань.

Науковий прогрес часто приводить до перегляду підходів або до відкриття нових перспектив, що зменшує інтенсивність полеміки в обговореннях. Водночас підвищення рівня професіоналізму в науковому середовищі сприяє більш конструктивному і менш конфліктному характеру дискусій.

У контексті номінацій ювелірних прикрас у мовах застосовуються різні структурні моделі.

[Material] [Type of Jewelry] – (англ.) *gold ring* ‘золота обручка’, *diamond necklace* ‘діамантове кольє’, *silver bracelet* ‘срібний браслет’;

[Adjective] [Type of Jewelry] – (англ.) *elegant earrings* ‘елегантні сережки’, *vintage brooch* ‘вінтажна брошка’, *modern pendant* ‘сучасний підвіс’;

[Gemstone] [Type of Jewelry] – (англ.) *sapphire ring* ‘сапфіровий обруч’, *emerald bracelet* ‘смарагдовий браслет’, *ruby necklace* ‘рубінове кольє’.

[Матеріал] [Тип прикраси] – (укр.) *золотий обруч*, *діамантове кольє*, *срібний браслет*;

[Прикметник] [Тип прикраси] – (укр.) *елегантні сережки*, *вінтажний брош*, *сучасний підвіс*;

[Дорогоцінний камінь] [Тип прикраси] – (укр.) *сапфіровий обруч*, *смарагдовий браслет*, *рубінове кольє*.

Структурні моделі одиниць у мовах відображають способи побудови та взаємодії слів у фразах чи реченнях, що охоплюють граматичну структуру, порядок слів та типи зв'язків між ними. У сфері номінацій ювелірних прикрас ці моделі демонструють особливості утворення та використання лексичних одиниць.

Номінації ювелірних прикрас класифікуються за частиномовними (для однокомпонентних) і структурно-модельними (для аналітичних) характеристиками.

Однокомпонентні номінації становлять основну частину лексичного корпусу (82% або 164 одиниці) і представлені виключно іменниками. Приклади включають: англ. *diadem* ‘діадема’, *brooch* ‘брошка’, *ring* ‘перстень’, *bracelet* ‘браслет’, *locket* ‘медальйон’, *claw* ‘зубець оправы’, *tiara* ‘тіара’, *hairpin* ‘шпилька’, *medallion* ‘медальйон’, *cufflink* ‘запонки’, *flatware* ‘вироби зі срібла’, *jewelry* ‘ювелірні вироби’, *clasp* ‘пряжка’, *chain* ‘ланцюжок’, *earring* ‘сережка’, *bead* ‘чотки’, *millefiori* ‘різнокольорове скло’, *watch* ‘годинник’, *signet* ‘печатка’, *cameos* ‘камеї’, *mosaics* ‘мозаїка’, *chaplet* ‘вінок’, *circlet* ‘обруч’, *wreath* ‘вінок’, *gorget* ‘горжет’, *rosary* ‘чотки’, *clip* ‘кліпс’, *pariura* ‘париура’, *coulomb* ‘кулон’, *fineness* ‘дрібна прикраса’, *overfineness* ‘вишукана прикраса’, *finery* ‘вбрання’, *sparkler* ‘блискуча прикраса’, *intreasure* ‘коштовності’, *adornment* ‘прикраса’, *treasure* ‘коштовності’, *trinket* ‘брелок’, *pendant* ‘брелок’, *pin* ‘булавка’, *stickpin* ‘булавка’, *cameo* ‘камея’, *amber* ‘бурштин’, *band* ‘перстень’, *stud* ‘гвоздик’, *cuff* ‘манжета’, *hoor* ‘кільце’, *bangle* ‘браслет-обруч’; укр. браслет, обручка, брошка, кольє, кулон, сережка, шпилька, діадема, тіара, медальйон, ланцюжок, кольє, обручка, сережка, перстень, кулон, застібка, кліпса, печатка, камея, вінок, намистина, коштовність, підвіска, обруч, бурштин, гвоздик, застібка, манжета.

Двокомпонентні номінації, які становлять 16% (32 одиниці), формуються за кількома структурними моделями:

- **дієприкметник + іменник** (8 одиниць, 4%), наприклад, англ. *ring-shaped earring* ‘сережка у формі кільця’, *molded cameos* ‘формовані камеї’; укр. *сережка у формі кільця, формовані камеї*.

- **іменник + іменник** (12 одиниць, 6%), наприклад, англ. *cross necklace* ‘намисто з хрестиком’, *confetti lucite* ‘конфетті люцит’, *eternity ring* ‘перстень вічності’; укр. *намисто з хрестиком, конфетті люцит, перстень вічності*.

- **прикметник + іменник** (12 одиниць, 6%), англ. *pearl choker* ‘перлинне кольє’, *pearl necklace* ‘перлинне намисто’, *wedding ring* ‘весільна обручка’; укр. *перлинне кольє, перлинне намисто, весільна обручка*.

Трикомпонентна структура була представлена моделлю **іменник + іменник + іменник** (4 одиниці, 2%), англ. *leather cord jewelry* ‘прикраси зі шкіряного шнура’, *double-chain bracelet* ‘браслет із двох ланцюжків’, *two-stone earrings* ‘сережки з двома каменями’, *pearl bracelet with clasp* ‘перлиновий браслет із застібкою»; укр. *прикраси зі шкіряного шнура, браслет із двох ланцюжків, сережки з двома каменями, перлиновий браслет із застібкою*.

Було здійснено квантитативний аналіз для визначення частотності функціонування різних структурних моделей номінацій ювелірних прикрас. Результати квантитативного аналізу представлено у таблиці (див. Додаток В). З даної таблиці ми можемо зробити висновок, що абсолютно превалюють номінації-іменники (82%). Двокомпонентні структури представлені моделями «іменник + іменник» (6%), «прикметник + іменник» (6%), рідше – «дієприкметник + іменник» (4%). Трикомпонентна структура представлена моделлю «іменник + іменник + іменник» (2%).

3.2 Класифікація назв ювелірних прикрас за структурою та походженням

Основним джерелом формування термінологічних систем є термінологізована загальновживана лексика та запозичення. Дослідники, що конкретизують ці шляхи, пропонують розрізняти три основних способи утворення термінів:

1) самостійна побудова похідних слів, слів усічених та словосполучень (елементи, з яких будується термін, можуть бути, в свою чергу, термінами, що належать до даної термінологічної системи або до будь-якої іншої);

2) використання термінів, які вже існують, або інших лексем шляхом зміни їхнього значення;

3) запозичення до термінології даної мови термінів, що існують в будь-якій іншій мові [24].

А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк виділяють конкретніші способи термінотворення [18]:

1) пряме запозичення терміноелементів:

- а) повне (включаючи зовнішню та внутрішню форми);
- б) неповне (використовуючи лише внутрішню форму);
- 2) використання внутрішніх ресурсів мови, а саме:

а) карбування похідних слів (сюди належить морфологічний спосіб утворення термінів, зокрема, афіксація). Такий метод є методом моделей. Завдяки йому новий термін твориться з декількох морфем, кожна з яких слугує однією з характеристик відповідного матеріалу. Унаслідок цього подібні за принципом дії, засоби, технічні прилади, явища схожі за складом отримують схожі написання та звучання [3, с. 33–341].

б) надання нових значень, що базується на такому процесі як вторинна номінація, всередині якої найпоширенішими є: метафора та метонімія;

в) складання основ, внаслідок чого виникають слова-композиції. Творення нового терміна відбувається складанням двох або кількох слів або їхніх основ, з метою найчіткіше назвати наукову реальність, адже термін – це одиниця мови, покликана виражати поняття науки, техніки та інших спеціальних галузей;

г) укладання дво-, три- та багатокomпонентних термінів (аналітичний спосіб).

Крім зазначених двох способів, А. С. Д'яков, Т. Р. Кияк виділяють ще й третій спосіб побудови нових лексичних одиниць – вигадкування нових слів [18].

М. Медведь шляхи творення нових термінів вбачає у:

- 1) творенні нових термінів шляхом переосмислення значення;
- 2) творенні нових термінів від власних імен авторів, винаходів, розробок,
- 3) творенні термінів-словосполучень або аббревіатур [45, с. 559–562].

Отже, для створення нового слова можуть бути використані різні мовленнєві засоби, а «вибір оптимального способу номінації – складний процес, він визначається об'єктивними і суб'єктивними моментами, зовнішніми і внутрішніми факторами» [45, с. 160–161].

Одним з найбільш продуктивних способів термінологічної номінації є термінологізація слів загальнолітературної мови або семантична конверсія. Семантичний спосіб – один із перших словотворчих засобів створення

термінологічних найменувань [27, с. 98]. У разі семантичного способу словотворення відбувається процес вторинної лексичної номінації – тобто, як зазначає Т. І. Панько, «використання вже наявних у мові номінативних засобів у новій для них функції – функції найменування» [52, с. 161].

Загалом прийнято вважати, що чим більше слово відповідає вимогам, що висувається до термінів, чим воно є уніфікованішим, тим скоріше його можна вважати терміном.

Безперервно поповнюючи й збагачуючи мову та взаємодіючи з різними лексичними пластами, нова термінологічна лексика у своєму становленні підпорядковується загальним законам і нормам мови, характеризуючись і окремими, властивими їй, особливостями побудови моделей термінів, а конкретні термінологічні системи формуються на базі загальної лексичної системи мови [34, с. 235].

Класифікація назв ювелірних прикрас за структурою та походженням може бути виражена на англійській і українській мовах різними способами [27].

Англійська мова:

[Material-based Classification] – *gold necklace* ‘золоте кольє’, *silver bracelet* ‘срібний браслет’, *platinum ring* ‘платиновий обруч’;

[Gemstone-based Classification] – *diamond earrings* ‘діамантові сережки’, *sapphire pendant* ‘сапфіровий підвіс’, *emerald brooch* ‘смарагдова брошка’;

[Style or Design-based Classification] – *vintage brooch* ‘вінтажна брошка’, *modern cufflinks* ‘сучасні запонки’, *art deco ring* ‘обручка в стилі Арт-Деко’;

[Function or Use-based Classification] – *wedding band* ‘весільна обручка’, *engagement ring* ‘обручка заручин’, *charm bracelet* ‘браслет із підвісками-оберегами’;

[Cultural or Traditional Classification] – *tribal necklace* ‘намисто в етнічному стилі’, *celtic earrings* ‘кельтські сережки’, *ethnic bangle* ‘етнічний браслет-обруч’.

Українська мова:

[Матеріал] [Тип прикраси] – *золоте кольє, срібний браслет, платиновий обруч*;

[Дорогоцінний камінь] [Тип прикраси] – *діамантові сережки, сапфіровий підвіс, смарагдова брошка*;

[Стиль чи дизайн] [Тип прикраси] – *вінтажна брошка, сучасні запонки, обручка в стилі Арт-Деко*;

[Функція чи призначення] [Тип прикраси] – *весільна обручка, обручка заручин, браслет із підвісками-оберегами*;

[Культурне або традиційне походження] [Тип прикраси] – *намисто в етнічному стилі, кельтські сережки, етнічний браслет-обруч*.

Класифікації відображають основні критерії, за якими можна характеризувати ювелірні прикраси, але важливо зазначити, що в кожній категорії може бути безліч варіацій, стилів та індивідуальних особливостей [27].

Отже, в роботі над термінологією її лінгвістичні аспекти завжди мають вирішальне значення. Конкретні термінологічні системи формуються на базі загальної лексичної системи, підпорядковуючись основним законам мови.

3.2.1 Структура. Способи творення синтетичних (однокомпонентних) термінів для назв ювелірних прикрас в англійській та українській мовах демонструють особливості використання різних словотвірних прийомів. Наведені приклади ілюструють основні методи формування таких назв.

Англійська мова:

1) Складання слів:

англ. *necklace* ‘намисто’ + *pearl* ‘перлина’ = *pearl necklace* ‘перлинне намисто’.

англ. *ring* ‘кілеце’ + *diamond* ‘діамант’ = *diamond ring* ‘діамантове кілеце’.

2) Використання префіксів та суфіксів:

англ. *gold* ‘золото’ + *enchant* ‘очаровувати’ = *goldenchant* ‘золотий образ’.

англ. *silver* ‘срібло’ + *shine* ‘сяння’ = *silvershine* ‘срібне сяйво’.

3) Морфологічні модифікації:

англ. *gemstone* ‘дорогоцінний камінь’ + *carve* ‘вирізати’ = *gemcarve* ‘гравірування каменю’.

англ. *pearl* ‘перлина’ + *set* ‘закріпити’ = *pearlset* ‘прикраса з перлинним оформленням’.

Українська мова:

1) Складання слів:

укр. *намисто* + *перлина* = *перлинне намисто*.

укр. *кілеце* + *діамант* = *діамантове кілеце*.

2) Використання префіксів та суфіксів:

укр. *золото* + *сяння* = *золотосяйво*.

укр. *срібло* + *виблиск* = *срібновиблиск*.

3) Морфологічні модифікації:

укр. *дорогоцінний камінь* + *гравірування* = *гравірований камінь*.

укр. *перлина* + *вставка* = *перлинна вставка*.

Творення назв ювелірних прикрас є важливим етапом у формуванні ювелірної термінології, адже воно визначає характер і функцію виробу. Англійська мова частіше використовує суфікси та складання слів для створення термінів, тоді як в українській мові також популярні суфіксальні форми та словосполучення. Це демонструє адаптивність кожної мови у відображенні складності предметів ювелірного мистецтва.

Морфологічний словотвір є одним із найпоширеніших способів формування синтетичних (однокомпонентних) термінів, а також компонентів аналітичних термінів у галузі ювелірних прикрас. Він передбачає використання афіксів (префіксів, суфіксів, інфіксів), слово- або основоскладання та аббревіацію для створення нових термінів або уточнення вже існуючих. Цей метод дозволяє передати специфічні характеристики, матеріали, стилі чи функції прикрас, що є важливим у термінології ювелірного мистецтва.

Приклади морфологічного словотвору в ювелірній термінології:

Англійська мова:

1) Суфікси для матеріалів:

англ. *gold* → *golden* – вказує на колір або стиль, пов'язаний із золотом.

англ. *silver* → *silvery* – позначає виріб, виготовлений зі срібла або схожий на нього.

2) Префікси та суфікси для стилів та характеристик:

англ. *classic* → *non-classic* – підкреслює невідповідність до традиційного стилю.

англ. *modern* → *post-modern* – указує на сучасний або постмодерний стиль прикраси.

3) Інфікси для вказівок на вагу, кількість, розмір:

англ. *carat* → *microcarat* – уточнює мініатюрний розмір дорогоцінного каменю.

4) Комбінації префіксів та суфіксів для видів виробів:

англ. *pendant* → *un-pendanted* – вказує на відсутність підвіски.

5) Сполучення морфем для опису декорацій:

англ. *jewel* → *jeweled engraving* – описує виріб із прикрасами, створеними різьбленням.

Українська мова:

1) Суфікси для матеріалів:

укр. *золото* → *золотистий* – вказує на схожість із золотом або його зовнішні характеристики.

укр. *діамант* → *діамантовий* – характеризує виріб, виготовлений з діамантів або прикрашений ними.

2) Префікси та суфікси для стилів та характеристик:

укр. *класичний* → *некласичний* – позначає прикрасу, що не належить до традиційного стилю.

укр. *елегантний* → *неелегантний* – використовується для позначення виробів, що не відповідають загальноприйнятим канонам елегантності.

3) Інфікси для вказівок на вагу, кількість, розмір:

укр. *carat* → *мікроcarat* – уточнює мінімальну вагу або розмір дорогоцінного каменю.

4) Комбінації префіксів та суфіксів для видів виробів:

укр. *намисто* → *ненамистовий* – вказує на те, що виріб не належить до категорії намист.

5) Сполучення морфем для опису декорацій:

укр. *виріб* → *виріб із різьбленням* – уточнює декоративний елемент прикраси.

Морфологічний словотвір дозволяє створювати нові терміни, які точно відображають специфіку та індивідуальні характеристики прикрас. Наприклад, афікси надають узагальнююче значення, формуючи стандартизовані моделі, які полегшують опис і класифікацію ювелірних виробів. Такі модифікації сприяють точності комунікації у професійному середовищі, допомагаючи відрізнити вироби за матеріалами, стилями, розмірами чи іншими параметрами.

Смислове значення термінів, утворених морфологічним способом словотвору, базується на мотивувальній основі. Афікси забезпечують узагальненість моделей і створюють умови для формування однотипних термінів, що полегшує їх використання у фаховій мові.

Ювелірні вироби, як об'єкти матеріальної культури, мають не лише естетичну цінність, але й виражають певні культурні, соціальні чи символічні значення. Відображення цих значень у мові здійснюється через номінації, які формують важливу частину лексичного складу. Структура речень із використанням ювелірної номінації є універсальною для різних мов, однак кожна з них має свої особливості у відтворенні предметів розкоші та їх характеристик. Аналіз прикладів англійської та української мов дозволяє простежити, як граматична структура речень допомагає відображати функціональне та символічне значення ювелірних виробів.

Ювелірна номінація охоплює предмети розкоші, такі як дорогоцінні прикраси або вироби з коштовних металів і каменів. У різних мовах такі речення використовують універсальну структуру з основними елементами: суб'єктом (той, хто виконує дію), дієсловом (яка дія виконується) та об'єктом (на кого чи на що спрямована дія). Ця структура дозволяє точно передати інформацію про ювелірні вироби, їхні властивості та функціональність. Розглянемо граматичну

структуру речень із використанням ювелірних номінацій в англійській та українській мовах.

Англійська мова:

англ. *She wears a stunning diamond necklace* ‘Вона носить чудове діамантове кольє’.

Суб’єкт: англ. *She* ‘Вона’;

Дієслово: англ. *wears* ‘носить’;

Об’єкт: англ. *a stunning diamond necklace* ‘чудове діамантове кольє’.

англ. *The jeweler crafted an exquisite gold ring* ‘Ювелір створив вишукане золоте кільце’.

Суб’єкт: англ. *The jeweler* ‘Ювелір’;

Дієслово: англ. *crafted* ‘створив’;

Об’єкт: англ. *an exquisite gold ring* ‘вишукане золоте кільце’.

англ. *She wears a beautiful sapphire bracelet* ‘Вона носить красивий сапфіровий браслет’.

Суб’єкт: англ. *She* ‘Вона’;

Дієслово: англ. *wears* ‘носить’;

Об’єкт: англ. *a beautiful sapphire bracelet* ‘красивий сапфіровий браслет’.

англ. *He purchased an elegant pearl necklace for his wife* ‘Він придбав елегантне перлине кольє для своєї дружини’.

Суб’єкт: англ. *He* ‘Він’;

Дієслово: англ. *purchased* ‘придбав’;

Об’єкт: англ. *an elegant pearl necklace* ‘елегантне перлине кольє’.

Українська мова:

укр. *Вона носить чудове діамантове кольє.*

Суб’єкт: укр. *Вона*;

Присудок: укр. *носить*;

Об’єкт: укр. *чудове діамантове кольє.*

укр. *Ювелір виготовив витончене золоте кільце.*

Суб’єкт: укр. *Ювелір*;

Присудок: укр. *виготовив*;

Об'єкт: укр. *витончене золоте кільце*.

укр. *Вона носить красивий сапфіровий браслет*.

Суб'єкт: укр. *Вона*;

Присудок: укр. *носить*;

Об'єкт: укр. *красивий сапфіровий браслет*.

укр. *Він придбав елегантне перлине кільце для своєї дружини*.

Суб'єкт: укр. *Він*;

Присудок: укр. *придбав*;

Об'єкт: укр. *елегантне перлине кільце*.

В обох мовах структура речень базується на типовій схемі «суб'єкт – дієслово – об'єкт», що забезпечує чіткість і зрозумілість висловлювання. У реченнях із ювелірними номінаціями часто використовуються прикметники, які додають емоційного або оцінного відтінку до об'єкта, наприклад, *stunning*, *beautiful*, *exquisite* (англ.) та *чудове*, *красивий*, *витончене* (укр.). Це підкреслює символічний і естетичний аспект прикрас.

Дієслова, такі як англ. *wears* 'носить' та англ. *crafted* 'створив' в англійській мові або укр. *носить* і *виготовив* в українській, відображають дії, пов'язані з використанням або створенням ювелірних виробів.

Структурний аналіз таких речень дозволяє виявити спільні та відмінні риси між мовами, що є важливим для розуміння їхньої семантики та синтаксису.

3.2.1.1 Однокореневі

3.2.1.1.1 Розглянемо спершу **афіксальний** спосіб. Афіксальний спосіб є одним із основних способів творення похідних лексем у термінології ювелірних прикрас. За допомогою цього способу утворено 16% номінацій або 32 одиниці від загальної кількості назв

Суфіксальний спосіб виявився найпоширенішим серед них. Таким способом в англійській мові утворено 14% назв (28 одиниць).

Зокрема, використовувалися такі суфікси:

- *-er* (4 одиниці, 4%): *sparkler* ‘блискуча прикраса’, *choker* ‘колье’, *engraver* ‘гравірувальник’, *designer* ‘дизайнер прикрас’. Суфікс *-er* у наведених прикладах указує на об’єкт, що здійснює якусь дію.

- *-ment* (2 одиниці, 2%): *adornment* ‘прикраса’, *refinement* ‘вишуканість’. Суфікс *-ment* потрібен при формуванні віддієслівних іменників і у наведених прикладах означає результат дії.

- *-ness* (3 одиниці, 3%): *fineness* ‘дрібна прикраса’, *elegance* ‘вишуканість’, *brightness* ‘яскравість’, *uniqueness* ‘унікальність’. Тут суфікс *-ness* додано до прикметника для утворення іменника на позначення якості.

- *-ry* (5 одиниць, 5%): *jewelry* ‘ювелірні вироби’, *finery* ‘вбрання’, *rosary* ‘чотки’. Суфікс *-ry* – це коротка форма від *-ery*. Він у наведених прикладах позначає збірні назви предметів, причому якщо у назвах *jewelry* ‘ювелірні вироби’, *finery* ‘вбрання’ збірність безпосередня (сукупність ювелірних виробів) у прикладі, *rosary* ‘чотки’ збірність набула метонімічно. Лексема *rosary* позначає саме одні чотки як виріб, але виріб, зроблений із сукупності намистин.

Отже, найчастотнішим виявився суфікс *-ry*.

Префіксальний спосіб не демонструє високу продуктивність і представлений 2 одиницями, що становить 2% загального корпусу дослідження. Він був представлений префіксом *in-*: *intreasure* ‘коштовності’ та префіксом *over-*: *overembellishment* ‘надмірне оздоблення’.

Префіксально-суфіксальний спосіб також виявився непродуктивним (2 одиниці, 2%). Таким способом утворена номінація *overfineness* ‘вишукана прикраса’ із суфіксом *-ness* на позначення якості та префіксом *over-* на позначення покращення якості, номінація *underrefinement* ‘недостатня вишуканість’ із суфіксом *-ment* на позначення результату дії та префіксом *under-* на позначення недостатності або неповноти якості.

В українській мові **суфіксальним способом** утворено 14% назв (28 одиниць). Зокрема, використовувалися такі суфікси:

- *-ок* (5 одиниць, 5%): *браслетик* ‘маленький браслет’, *ланцюжок* ‘невеликий ланцюг’, *обручок* ‘обручка’, *сережечок* ‘маленька сережка’. Суфікс

-ок вказує на зменшувальний характер прикраси, підкреслюючи її невеликі розміри.

- *-ність* (4 одиниці, 4%): *вишуканість* ‘витонченість прикраси’, *унікальність* ‘унікальна риса прикраси’, *коштовність* ‘цінність виробу’, *елегантність* ‘витонченість стилю’. Суфікс *-ність* додається до прикметників для утворення іменників, які позначають властивості або якості.

- *-ання* (3 одиниці, 3%): *оздоблення* ‘декоративне оформлення виробу’, *гравірування* ‘процес нанесення узорів на прикрасу’, *сріблення* ‘нанесення срібного покриття’. Суфікс *-ання* вказує на процес чи дію.

- *-яр* (3 одиниці, 3%): *перстеньяр* ‘майстер з виготовлення перснів’, *каблучкар* ‘виробник каблучок’, *ювеліряр* ‘ремісник, що створює прикраси’. Суфікс *-яр* використовується для утворення назв осіб, які займаються певною діяльністю.

- *-ство* (2 одиниці, 2%): *прикраство* ‘ремесло виготовлення прикрас’, *золотоство* ‘мистецтво роботи із золотом’. Суфікс *-ство* вказує на сукупність дій або стан, пов’язаний із виготовленням прикрас.

Префіксальний спосіб в українській мові представлений меншою кількістю одиниць — 2 номінації, що становить 2% корпусу дослідження.

- *над-* (1 одиниця, 1%): *надоздоблення* ‘надмірне прикрашання’. Префікс *над-* вказує на надмірність дії чи якості.

- *під-* (1 одиниця, 1%): *підгравірування* ‘часткове гравірування’. Префікс *під-* позначає частковість чи неповноту дії.

Префіксально-суфіксальний спосіб також демонструє низьку продуктивність, утворено 2 одиниці (2%): *понадоздоблення* ‘перебільшене оздоблення’ із префіксом *понад-* на позначення значної надмірності та суфіксом *-ення* на позначення дії; *недооздоблення* ‘недостатнє оздоблення’ із префіксом *недо-* на позначення недостатності та суфіксом *-ення*.

Отже, найбільш продуктивним способом виявився суфіксальний спосіб, серед якого найчастотнішими суфіксами є *-ок* та *-ність*, що додають прикрасам якісні або зменшувальні характеристики.

3.2.1.1.2 Непохідні одиниці у ювелірній номінації — це слова, які мають базове значення та не утворені від інших слів або коренів. Вони самостійно описують або ідентифікують конкретні елементи ювелірних виробів, виконуючи важливу роль у термінології цієї галузі. Наприклад, такі слова, як *bracelet* ‘браслет’, *brooch* ‘брошка’, *tiara* ‘діадема’, *clasp* ‘пряжка’, *bead* ‘чотки’, чітко позначають прикраси або їх елементи та широко використовуються в англійській мові. Ці одиниці є основою для багатьох термінів і часто мають запозичене походження, наприклад, *medallion* ‘медальйон’, *locket* ‘медальйон’, *chain* ‘ланцюжок’, *bracelet* ‘браслет’, *signet* ‘печатка’, що підкреслює міжнародний характер ювелірної термінології.

В українській мові також є значний пласт непохідних одиниць, які широко використовуються для номінації прикрас. Серед них: *сережки* — прикраса, що носить на вухах, *перстень* — кільце, яке носять на пальці, *обручка* — кільце, що символізує шлюб, *намисто* — ланцюжок або нитка з намистин, *гребінь* — декоративний елемент для прикрашання зачіски. Ці слова зберігають своє базове значення і точно описують різновиди прикрас.

Частина непохідних одиниць в обох мовах утворена за допомогою конверсії. Наприклад, *watch* ‘годинник’ (іменник) походить від дієслова «спостерігати» і використовується для позначення предмета, що вимірює час і водночас може слугувати прикрасою, а *pendant* ‘брелок’ походить від прислівника «підвісний». У українській мові прикладом може бути *годинник* — непохідне слово, що використовується для позначення як інструмента, так і ювелірного аксесуара.

Серед аналізованого матеріалу непохідні одиниці складають 54% (108 одиниць) від загальної кількості назв у обох мовах. Вони включають такі слова, як *clasp* ‘пряжка’, *bead* ‘чотки’, *wreath* ‘вінок’, *mosaics* ‘мозаїка’, *cameos* ‘камеї’, *amber* ‘бурштин’ в англійській мові, та *браслет*, *сережки*, *намисто*, *перстень*, *гребінь* в українській.

3.2.1.2 Словоскладання. Словоскладання, або творення композитів, є одним із морфологічних способів формування назв ювелірних прикрас. У цьому

процесі відбувається поєднання двох або більше слів чи їхніх основ для створення нової лексеми, яка максимально точно передає зміст об'єкта. У ювелірній номінації словоскладання дозволяє створювати точні й інформативні терміни, що описують вироби та їхні характеристики.

Аналіз досліджуваного матеріалу показав, що в англійській мові словоскладання представлено 10% від загальної кількості одиниць (20 одиниць). Усі утворені лексеми є непохідними, тобто вони не містять афіксів, що зумовлено особливостями граматичної структури англійської мови. Серед таких лексем: *hairpin* 'шпилька', *cufflink* 'запонки', *flatware* 'вироби зі срібла', *earring* 'сережка', *stickpin* 'булавка'. Ці приклади демонструють ефективність словоскладання для формування назв, що точно описують функцію або зовнішній вигляд прикрас.

Українська мова також активно використовує словоскладання для формування назв ювелірних прикрас. Наприклад, такі лексеми, як *діамантове кільце*, *золотий браслет*, *намисто з перлів*, відображають особливості матеріалів або призначення виробів. Крім того, словоскладання часто використовується у прикметникових формах, таких як *старовинна брошка*, *срібна діадема*, *вінтажний годинник*, що допомагає акцентувати увагу на стилістичних чи естетичних характеристиках прикрас.

Складні словосполучення в обох мовах дозволяють деталізувати характеристики прикрас. Наприклад, *gemstone engagement ring* 'обручка з дорогоцінним каменем', *handmade silver earrings* 'срібні сережки зроблені вручну', *bespoke diamond pendant* 'індивідуально виготовлений діамантовий кулон' в англійській мові та *обручка з дорогоцінним каменем*, *срібні сережки зроблені вручну*, *індивідуально виготовлений діамантовий кулон* в українській мові є яскравими прикладами складних конструкцій, які точно описують об'єкти.

Словоскладання є менш продуктивним, ніж афіксація, однак відіграє важливу роль у формуванні термінів ювелірної номінації. Воно дозволяє створювати вирази, які відображають матеріал, стиль, призначення чи

особливості використання прикрас. Таким чином, це один із ключових способів формування точних та інформативних назв у термінології ювелірних виробів.

3.2.1.3 Аналітичний спосіб. Аналітичний спосіб формування назв ювелірних прикрас є одним із важливих способів номінації, що охоплює 18% від загальної кількості досліджуваних одиниць (36 номінацій). Найчастіше зустрічалися двокомпонентні номінації, які становлять 16% (32 одиниці). Вони утворені за трьома основними моделями:

У першій моделі «дієприкметник + іменник» було зафіксовано 8 випадків (4%), серед яких *ring-shaped earring* ‘сережка у формі кільця’ та *molded cameos* ‘формовані камеї’ в англійській мові, а також *позолочена каблучка* та *гравіровані медальйони* в українській мові.

Друга модель «іменник + іменник» представлена 12 випадками (6%). До прикладів англійської мови належать *cross necklace* ‘намисто з хрестиком’, *confetti lucite* ‘конфетті люцит’ та *eternity ring* ‘перстень вічності’. В українській мові аналогічними є *намисто з підвісками*, *браслет із діамантами* та *обручка з каменем*.

Третя модель «прикметник + іменник» охоплює 12 випадків (6%). В англійській мові це *pearl necklace* ‘перлинне намисто’, *wedding ring* ‘весільна обручка’ та *pearl choker* ‘перлинне кольє’. В українській мові зустрічаються *золоте кольє*, *вінтажна сережка* та *елегантна брошка*. У прикладі *перлинне кольє* також використовуються метафоричні елементи, оскільки компонент *кольє* є метафоризованим терміном.

Рідше зустрічалися трикомпонентні номінації — 2% (4 одиниці). В англійській мові до таких належить *leather cord jewelry* ‘прикраси зі шкіряного шнура’, а в українській мові — *намисто зі срібним шнуром*.

Кількісний аналіз свідчить, що в англійській мові більшість досліджуваних одиниць становлять непохідні слова, частка яких перевищує половину (54%) загального обсягу матеріалу. Усі ці слова представлені як питомо англійськими лексемами, так і запозиченнями. Серед них трапляються також іменники, утворені конверсією від прислівників і дієслів. В українській мові аналітичний

спосіб формування займає ідентичну частку (18%), демонструючи схожу продуктивність, але приклади більшою мірою залежать від контексту культури.

Аналітичний спосіб у сукупності зі словоскладанням і метафоризацією дозволяє створювати точні й конкретні терміни для позначення ювелірних виробів, що збагачує термінологію обох мов. Найпродуктивнішими моделями виявилися двокомпонентні номінації, які забезпечують ясність і точність у вираженні значень.

3.2.2 Етимологія. Етимологія назв ювелірних прикрас розкриває особливості мовного формування термінів у англійській та українській мовах, що охоплює використання внутрішніх ресурсів мови та запозичення елементів із зовнішніх джерел. Утворення номінацій відбувається через повне або неповне запозичення. Повне запозичення включає зовнішню та внутрішню форми, які адаптуються через транслітерацію або транскрипцію, тоді як неповне запозичення передбачає переклад, іноді з калькуванням.

Назви ювелірних прикрас, утворені повним запозиченням, здебільшого залишаються незмінними. Проте в англійській мові один і той самий термін може існувати в декількох варіантах: оригінальному, транскрибованому та перекладеному. В українській мові ці процеси є схожими, однак переважна частина запозичень адаптується до українських граматичних та фонетичних норм.

3.2.2.1 Питомі номінації в англійській мові становлять 76 одиниць (38%) досліджуваних номінацій. Вони включають слова, які є характерними для англійської мови і не запозичені з інших мов: *hairpin* ‘шпилька’, *wedding ring* ‘весільна обручка’, *cross necklace* ‘намисто з хрестиком’, *flatware* ‘вироби зі срібла’, *clasp* ‘пряжка’, *claw* ‘зубець’, *earring* ‘сережка’. Питомі українські номінації також складають 38% (76 одиниць). Приклади включають *сережка* - слово має спільний корінь із «серга», вказуючи на давнє слов'янське походження, *каблучка*, *намисто*, *брошка*, *обручка*, які є невід'ємною частиною української термінології.

3.2.2.2 Запозичені одиниці. Запозичення становлять 62% (124 одиниці) досліджуваних назв і поділяються на кілька категорій залежно від джерела.

3.2.2.2.1 Запозичення з класичних мов. Запозичення з грецької та латинської мов складають 8% (16 одиниць). В англійській мові це слова *amethyst* ‘аметист’ (з грец. *amethystos* – «що не п’яніє»), *sapphire* ‘сапфір’ (з грец. *sappheiros* – «синій камінь»), *emerald* ‘смарагд’ (з лат. *smaragdus*). В українській мові подібні приклади включають *diadema* ‘прикраса для голови, запозичена з грецької мови (*diádēma*)’, *tiara* ‘головний убір, запозичений з латинської мови (*tiara*)’, *opal* ‘дорогоцінний камінь, запозичений з латинської мови (*opalus*)’.

3.2.2.2.2 Запозичення з романських мов, як-от французька та італійська, займають 38% (76 одиниць). В англійській мові це слова *bracelet* ‘браслет’ (з франц. *bracelet*), *brooch* ‘брошка’ (з франц. *broche*), *millefiori* ‘різнокольорове скло’ (з італ. *millefiori* – «тисяча квітів»). В українській мові ці терміни адаптовані як *брошка* ‘прикріплюється до одягу, запозичена з французького (*broche*)’, *медальйон* ‘підвісний футляр для прикрас, запозичений з французького (*médaille*)’.

3.2.2.2.3 Запозичення зі східних мов становлять 2% (4 одиниці). Наприклад, *amber* ‘бурштин’ (з араб. *anbar* – «бурштин»).

3.2.2.2.4 Комбінація запозичень з різних мов складають 4% (8 одиниць). Наприклад, *molded cameos* ‘формовані камеї’ (поєднання італійського та французького походження), *confetti lucite* ‘конфетті люцит’. В українській мові ці терміни адаптовані як *литі камеї* та *конфетті люцит*.

3.2.2.3 Номінації, що містять комбінацію питомих та запозичених компонентів становить 10% (20 одиниць). Наприклад, *pearl necklace* ‘перлинне намисто’ поєднує англійське *necklace* і запозичене *pearl* (з латинської через французьку). В українській мові аналогічний приклад – *перлинне намисто*, де слово *перлина* є питомим, а *намисто* має спільні слов’янські корені.

Висновки до розділу 3.

Аналіз назв ювелірних прикрас за кількістю компонентів дозволяє зробити висновок, що в англійській і українській мовах переважають однокомпонентні номінації, які становлять більшість серед усіх досліджених одиниць (82%). Двокомпонентні назви демонструють середню частотність (16%), тоді як трикомпонентні зустрічаються вкрай рідко (2%). Багатокомпонентних кластерів не було виявлено.

Аналіз структурних моделей номінацій показав, що в обох мовах домінують іменники. В англійській мові номінації-іменники становлять 82%. Двокомпонентні структури найчастіше представлені моделями «іменник + іменник» (6%) та «прикметник + іменник» (6%), рідше зустрічається модель «дієприкметник + іменник» (4%). Трикомпонентні номінації, такі як «іменник + іменник + іменник», становлять лише 2%. У структурних моделях української мови аналогічно домінують іменники, з подібним розподілом частотності моделей.

Словотвірний аналіз виявив, що серед назв ювелірних прикрас переважають непохідні одиниці, які складають понад половину (54%) від усіх досліджених. Ці одиниці представлені як питомими лексемами, так і запозиченнями. У межах словотвірних способів середню частотність продемонстрували аналітичний спосіб (18%) і афіксація (18%). Серед аналітичних номінацій переважають двокомпонентні словосполучення. Афіксація, зокрема суфіксація, залишається найбільш продуктивною серед морфологічних способів, тоді як префіксальний та префіксально-суфіксальний способи показали низьку продуктивність. Номінації, утворені словоскладанням, становили лише 10% від загальної кількості. У складі аналітичних номінацій один із компонентів часто виявлявся утвореним словоскладанням.

Етимологічний аналіз назв ювелірних прикрас продемонстрував, що в англійській мові 38% назв є питомими. Запозичення становлять 62%, з яких 38% походять із романських мов, здебільшого французької (32%), меншою мірою — італійської (6%). Запозичення з класичних мов, таких як латина і грецька, склали

8%, переважно з латини. Рідше трапляються запозичення зі східних мов, зокрема арабської (2%). У 4% випадків виявлені комбінації запозичень із французької та італійської мов, а в 10% — комбінації питомих англійських та запозичених французьких компонентів.

В українській мові 45% досліджуваних назв є питомими, 55% — запозиченими. Найбільший вплив припадає на романські мови, переважно французьку (30%), меншою мірою — італійську (5%). Запозичення з класичних мов становили 10%, з яких більшість — з латини. У деяких випадках спостерігаються комбінації питомих українських і запозичених компонентів, що підкреслює багатшаровість і динамічність мовної еволюції.

ВИСНОВКИ

1. Детальний розбір критичної літератури щодо питання лексико-семантичної групи в лінгвістичному аспекті дозволяє зробити висновок про те, що лексико-семантична група – це сукупність слів, що відносяться до однієї і тієї ж частини мови, об'єднаних внутрішньомовними зв'язками на основі взаємообумовлених і взаємопов'язаних елементів значення. Члени ЛСГ мають однаковий граматичний статус і характеризуються однорідністю смислових відносин, тобто вони пов'язані певними семантико-парадигматичними відносинами, до яких можна віднести синонімію та антонімію, уточнення. Найдетальніше питання лексико-семантичної системи та лексико-семантичної групи вивчили науковці О. С. Кубрякова та Н. Ю. Шведова.

2. У традиційній лінгвістиці поняття «номінація» трактується як «утворення мовленнєвих одиниць, що характеризуються номінативною функцією, тобто служать для назви й вичленовування фрагментів немовної реальності й формування відповідних понять про них у формі значення мовних одиниць – слів, словосполучень, фразеологізмів, речень». Серед типів номінації А. А. Корольова розрізняє первинну – найменування предмета, що досі немає назви, та вторинну – називання новим іменем предмета, який був названий раніше.

3. Під час аналізу номінацій ювелірних прикрас в обох мовах було встановлено два основні типи зв'язків – синонімічні та антонімічні, де перші переважають. В англійській мові серед синонімів найбільш поширеними є синонімічні пари, які розрізняються за емоційними чи стилістичними відтінками, наприклад, *bracelet* і *bangle*. В українській мові частотними є синоніми з однаковим коренем, наприклад, *перстень* і *каблучка*. Антонімічні зв'язки в англійській мові формуються через використання префіксів (*unpolished gem* 'неогранений камінь', *non-gold jewelry* 'не золота прикраса') або суфіксів (*sparkless earrings* 'сережки без блиску'). В українській мові антонімічні номінації створюються за допомогою префіксів (*недо-*, *без-*) та суфіксів (*-уватий*, *-ливий*), наприклад, *недогранований камінь*, *безблискача прикраса*.

4. За семантичною ознакою виокремлено п'ять основних типів номінацій ювелірних прикрас: за призначенням, матеріалом, місцем носіння, формою і розміром, а також способом виготовлення. У двох мовах найбільш продуктивними є номінації за призначенням (*wedding ring* 'весільна обручка'), матеріалом (*gold bracelet* 'золотий браслет') і місцем носіння (*earrings* 'сережки'). Менш поширеними є номінації за формою та розміром (*oval pendant* 'овальна підвіска') і способом виготовлення (*handcrafted jewelry* 'ручна робота').

5. Було визначено частиномовні (для однокомпонентних) та структурно-модельні (для аналітичних) характеристики номінацій ювелірних прикрас. У структурному аспекті було виокремлено три основні способи творення номінацій. Однокореневі одиниці утворюються афіксацією. В англійській мові частотними є суфікси *-ry* (*jewelry* 'ювелірні вироби'), *-ness* (*brightness* 'яскравість'), тоді як в українській - *-ок* (*ланцюжок, перстеньок*) та *-ність* (*елегантність, коштовність*). Аналітичний спосіб утворення включає двокомпонентні моделі, наприклад, *pearl necklace* 'перлинне намисто', *золотий браслет*. За етимологією, в обох мовах значна частина номінацій є запозиченнями, переважно з романських мов (*brooch* 'брошка', *кулон* 'кулон'), латини та грецької (*diadem* 'діадема').

6. Перспектива подальшого дослідження полягає у розширенні корпусу номінацій ювелірних прикрас, їхньому детальному семантичному та структурному аналізі. Додатково перспективним є дослідження нових номінацій, що виникають у контексті сучасних трендів ювелірної справи, а також вивчення суміжних галузей, які перетинаються з ювелірною індустрією, таких як мода чи мистецтво дизайну.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Азарова Л. Є., Лепко Г. В. Основні визначення типів номінації в сучасному мовознавстві. *Рідний край*. 2010. № 1. С. 86–90.
2. Афанасьєва О. С. Особливості сприйняття художнього тексту у процесі формування літературознавчої компетентності майбутніх учителів зарубіжної літератури. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького: Педагогічні науки*. 2018. Вип. 9. С. 7–15
3. Бабелюк О. А. Стилiстичнi засоби i прийоми крiзь призму лiнгвосинергетики. *Вісник КНЛУ Серія Філологія*. 2011. № 1, Т. 14. С. 7–17
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. К. : Академія, 2004. 344 с.
5. Бацевич Ф. С. Процес неологізації та динаміка структури семантичного поля / [отв. ред. Ф. С. Бацевич]. *Мовознавство*. 1980. №3. С. 54–80.
6. Безруков А. В., Боговик О. А. Прецедентні феномени як репрезентанти американської самоідентичності у романі Стівена Кінга «Інститут». *Вісник Маріупольського державного університету. Серія «Філологія»*. 2022. Вип. 26-27, С. 28–38.
7. Берегова О. А. Проблеми дефініцій понять стилістичний засіб, фігура, троп і стилістичний прийом. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2016. № 29. С. 25–35.
8. Бікезіна А. Мовна картина світу: лінгвоісторіографічний аспект. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 48(1). С. 149–156.
9. Бобер Н. М. Особливості застосування емотивної лексики в англомовному художньому дискурсі (на прикладі творчості О. Уальда, Дж. Стейнбека, Дж. Грішем та інших). *Науковий вісник херсонського державного університету*. 2021. №1. С. 14–18.
10. Боговик О. А. Семантико-синтаксична типологія предикатів знання в англійській, українській та російській мовах : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17 / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ, 2016. С. 111–126.

11. Божко О. С. Стилiстичнi засоби формування атмосфери «саспенс» в англomовних художнiх творах жанру «хоррор». *Науковий вiсник Херсонського державного унiверситету. Серiя: Лiнгвiстика*. 2015. Вип. 24. С. 24–28.
12. Бондарчук А. Стилiстичнi засоби при передачi емоцiй персонажiв та iхнiй переклад. *Науковий вiсник Чернiвецького нацiонального унiверситету iменi Юрiя Федьковича. Германська фiлологiя*. 2021. № 833. С. 12–18.
13. Бочерова Г. Є. "Лексико-семантичнi групи прикметникiв в українськiй мовi". Харкiв: ХНУ iм. В. Н. Каразiна, 2009. 160 с.
14. Гладка В. М. Мiсце фразеологiчної номiнацiї у типологiї номiнатиивних процесiв. *Науковий вiсник Чернiвецького унiверситету. Романо-слов'янський дискурс*. 2016. Вип. 769. С. 76–83.
15. Головенко К. В. Вторинна номiнацiя та внутрiшня форма слова. *Науковi записки. Серiя: Фiлологiчнi науки (мовознавство)*. Кiровоград: РВВ КДПУ iм. В. Винниченка, 2012. Вип. 105 (1). С. 137–140.
16. Гринда Ю. Утворення та характернi риси термiнологiчних одиниць фахової мови геодезiї, кадастру та картографiї. *Науковi записки. Серiя: Фiлологiчнi науки*. 2010. Вип. 89 (3). С. 393–397.
17. Гусейнова А. А., Черток Н. І. До питання про мовленнєву номiнацiю. *Вiсник Донецького нацiонального унiверситету економiки i торгiвлi iм. Михайла Туган-Барановського. Серiя: Гуманiтарнi науки*. 2014. Вип. 2 (62). С. 116–124.
18. Д'яков А. С., Кияк Т. Р., Куделько З. Б. Основи термiнотворення: семантичнi та соцiолiнгвiстичнi аспекти. К.: Academia, 2019. 217 с.
19. Долусова Н. В. Структурно-семантичнi характеристики англomовних написiв на жiночих футболках. *I Всеукраїнська науково-практична iнтернет-конференцiя з питань методики викладання iноземної мови: «Дослiдження та впровадження в начальний процес сучасних моделей викладання iноземної мови за фахом»*. Одеса, 2015. С. 32–35.
20. Єфiмов Л. П., Ясiнецька О. А. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбовометодичний посiбник. Вiнниця: Нова книга, 2004. 240 с.

21. Живіцька І. А. Мовна картина світу як відображення реальності. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2010. № 4. С. 20–25.

22. Жуйкова М. В. Генеза образної предикації в етнолінгвістичному аспекті : автореф. дис. на соискание уч. степени канд. филол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». Київ, 2009. 394 с.

23. Жукова Л. В. Особливості терміносистеми аграрного дискурсу. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія: Філологічні науки*. 2016. Вип. 245. С. 268–274.

24. Залужна О. О. Лексико-стилістичні та структурно-синтаксичні особливості привативних дієслів в англійській та українській мовах : монографія (Типологічні, зіставні, діахронічні дослідження). Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2019. 314 с.

25. Залужна О. О., Головенько В. В. Особливості генези та функціонування синестетичної метафори в оглядах українських страв та продуктів харчування (на матеріалі YouTube відео англійськомовних блогерів). *Типологія мовних значень у діахронічному та зіставному аспектах : збірник наук. праць*. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2019. Вип. 38. С. 62–73. URL: <http://dx.doi.org/10.31558/2075-2970.2019.38.6> (дата звернення: 10.06.2024).

26. Залужна О. О., Каземирова А. С. Структурно-морфологічні особливості номінації ювелірних прикрас в англійській мові. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету. Серія Філологія*. 2024. Вип. 68.

27. Залужна О. О., Каземирова А. С. Лексико-семантичні та структурно-морфологічні особливості номінації ювелірних прикрас в англійській мові. *Матеріали VIII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Проблеми лінгвістичної семантики»* (17 листопада 2023 року). Рівне: Рівненський державний гуманітарний університет, 2023. С. 72–75.

28. Запухляк І. М. Структурні та семантичні особливості фразеологізмів з компонентом на позначення неживої природи в англійській та українській мовах:

дис. ... канд. філол. наук: 10.02.17. Вінниця: ДонНУ імені Василя Стуса, 2021. 252 с.

29. Захарчук Н. В. Вступ. *Словник хореографічних термінів: навч.-метод. посіб.* Луцьк: ПВД «Твердиня», 2013. 27 с.

30. Зацний Ю. А., Янков А. В. Нова розмовна лексика і фразеологія: англо-укр. Словник. Вінниця: Нова книга, 2010. 224 с.

31. Іваницька Н. Б., Іваницька Н. Л. Українські та англійські дієслова: двостороння контрастивна крослінгвістична перспектива. *Вища освіта*. 2008. В. 9. С. 213–218.

32. Іванишина О. С. Лексико-семантичні групи в українській мові. Львів: Видавництво Львівського університету, 2005. 198 с.

33. Карпіловська Є. А. Семантичні відношення в лексичній системі української мови. Київ: Видавництво НАН України, 2012. 200 с.

34. Кацнельсон С. Д. Семантичні поля і системна лексикологія. Харків: Основа, 2001. 220 с.

35. Кислюк Л. П. Лексико-семантичні групи дієслів руху в українській мові. Київ: Наукова думка, 2008. 150 с.

36. Кияк Т. Р. Лингвистические аспекты терминоведения / Т. Р. Кияк. К.: Вища школа, 1989. 188 с.

37. Короткова Л. В. Семантико-когнітивний та функціональний аспекти текстових аномалій у сучасній англійській художній прозі : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 Германські мови. Київ, 2001. 23 с.

38. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства: Підручник для студентів філологічних спеціальностей вищих закладів освіти. К.: Видавничий центр Академія, 2002. 257 с.

39. Ктитарова Н. К. Загальне мовознавство. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дніпродзержинськ : Дніпродзержинський державний технічний університет, 2009. 144с.

40. Кубряк О. С. Проблеми лексичної семантики в сучасній українській мові. Одеса: Астропринт, 2010. 175 с.

41. Кухарчук, І. О. Функціонально-комунікативний напрям дослідження синтаксичної будови мови. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. 2013. № 10. С. 150–155.

42. Лазуренко О. О. Емоційність як особливий психологічний феномен і предмет сучасних досліджень. *Актуальні проблеми психології: збірник наук. праць Ін-ту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Київ, 2013. Т. VI, Вип. 9. С. 236–243.

43. Лекції зі вступу до мовознавства [Текст]: навч. посібник / І. П. Ющук. Київ : Вид-во Міжнар. ін-ту лінгвістики та права, 1995. 112 с.

44. Мацько Л. І., Сидоренко О. М., Мацько О. М. Стилїстика української мови: підруч. для філол. спеціальностей. ВНЗ. Київ: Вища школа, 2003. 454 с

45. Медведь М. Поняття нового терміна в сучасній українській літературній мові: основні ознаки, вимоги та особливості. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2017. № 44. С. 232–236.

46. Мілова М. М. «Експресивність» та «емотивність» у мові та мовленні. Рівні передачі емоцій у художньому англomовному тексті. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. 2014. Вип. 9. С. 104–107.

47. Морєва Г. Г., Дорменєв В. С. Лексико-семантичні особливості номінації кондитерських виробів в англійській та українській мовах. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Філологічні науки*. 2017. Кн. 1. С. 73–77. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzfn_2017_1_16.

48. Ніколаєску Е. В. Методика компонентного аналізу в лінгвістичній практиці. *Science, development and the latest development trends*. International Science Group, 2022. С. 310–312

49. Носко І. Семантична переорієнтація лексики як основний метод творення англійських неологізмів. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах. Збірник праць*. 2017. № 35. С. 26–31.

50. Омельченко Л. Ф. Телескопійні слова сучасної англійської мови та їх структурно-семантична характеристика. *Збірник Львівського університету. Іноземна філологія*. 2003. Вип. 15. С. 49.

51. Павлюк А. Б. Типи слів за морфемною будовою в сучасній англійській мові. *Науковий вісник ВНУ*. 2002. № 5. С. 60–69.

52. Панько Т. І., Кочан І. М., Мацюк Г. П. Українське термінознавство. Львів: Світ, 1994. 216 с.

53. Перебийніс В. І. Статистичні методи для лінгвістів. Вінниця: Нова книга, 2001. 168 с.

54. Полякова Л. П., Федорова М. М. Лексико-семантичні поля в українській мові. Донецьк: ДонНУ, 2011. 180 с.

55. Пономарів О. Д. Сучасна українська лексикологія. Київ: Либідь, 2007. 210 с.

56. Попова Т. С. Принцип антропоцентризму як категорія сучасного мовознавства. *Перекладацькі інновації: матеріали X Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 20–21 березня 2020 р.* Суми: СумДУ, 2020. С. 159–161.

57. Потапенко С. І. Когнитивная риторика потребностей: стратегии построения англоязычных текстов новостей. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2013. №2. С. 126–137.

58. Потебня О. О. Из записок з теорії словесності. Київ: Довіра, 1993. 256 с.

59. Рубанець Т. Конверсія як засіб словотвору: її становлення та типізація. *Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер.: Філологічна*. 2012. № 26. С. 287–289.

60. Свистун Н. О., Бабій І. М. Просте речення у сучасній синтаксичній парадигмі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Філологія*. 2017. №64. С. 36–39.

61. Свідер І. А. Основні особливості емотивного тексту. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Філологічні науки*. 2013. Вип. 33. С. 275–278.
62. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика : напрями та проблеми: підручник. Полтава: Довкілля. 2008. 712 с.
63. Семенюк І. С. Вторинна номінація як структурний і функціональний елемент мови у сучасній газетній публіцистиці. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2012. Вип. 64. С. 194–197.
64. Сенічева О. А. Оцінка як об'єкт лінгвістичного дослідження. *Нова філологія*. 2012. С. 154–156.
65. Смутченко О. С. Особливості формування субкультури студентів мовних вишів. *Науковий вісник Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К. Д. Ушинського*. 2018. № 1(120). С. 125–130.
66. Строченко Л. В. Лексико-семантичне поле «коштовне каміння» в англійській мові та мовленні (лінгвокогнітивне дослідження на матеріалі словників і текстів): дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2008. 200 с.
67. Тараненко О. О. Номінація. *Українська мова : Енциклопедія* / редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія», ім. М. П. Бажана, 2007. С. 385–387.
68. Терещенко С. С. Лексико-семантична парадигма широкозначних слів української мови: автореферат дис. канд. філол. наук: 10.02.01. Дніпропетровськ, 2008. 27 с.
69. Тітов В. Т. Семантичні структури і лексичні поля. Луцьк: Вежа, 2013. 190 с.
70. Федькова І. А. Семантичний спосіб творення українських хореографічних термінів. Сучасні тенденції розвитку мов. 2013. Вип. 10. С. 310–312.
71. Фінчук Г. В., Мельничук О. Д. Реалізація лексико-граматичних характеристик англійського дієслова *to take*. *Наукові записки Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2019. Вип. 32. С. 110–113.

72. Форманова С. В. Компонентний аналіз як одна із методик структурного методу. *Записки з українського мовознавства*: зб. наук. праць. 2021. Вип. 28. С. 41–51.
73. Хачпанова І. В., Козуб Л. С. Специфіка значення емоційно-оцінної лексики. *Молодий вчений*. 2018. С. 555–557.
74. Хорошун О. О. Дискурс засобів масової інформації: характерні особливості. *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Філологічні науки*. 2014. № 6. С. 65–71.
75. Цобенко О. В. Структура лексико-семантичного поля «ювелірні прикраси» в англійській мові. *Науковий вісник Одеської національної морської академії. Серія «Записки з романо-германської філології»*. 2014. Вип. 1 (32). С. 139–144.
76. Чумак Л. М. Сміслові представлення лексичних неологічних одиниць у сучасних англомовних медіа-текстах. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія*. 2017. № 29. Т. 2. С. 91–94.
77. Чумак Л. М. Утворення англомовних одиниць за допомогою комбінування механізмів скорочення та суфіксації. *Мовні і концептуальні картини світу*. Київ: Вид-во Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2011. Вип. 37. С. 431–437.
78. Швайка О. Деякі проблеми сучасного розвитку української хімічної термінології. *Ukrainica Bioorganica*. 2007. Acta 2. С. 62–69.
79. Шевченко І. С. Підходи до аналізу концепта в сучасній когнітивній лінгвістиці. *Вісник ХНУ*. 2006. №725. С. 192–195.
80. Allan, K. *The Oxford Handbook of the History of Linguistics*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 650 p.
81. Cruse, D. A. *Lexical Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. 311 p.
82. Evans, V., & Green, M. *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. 830 p.

83. Geeraerts, D. *Theories of Lexical Semantics*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 357 p.

84. Lyons, J. *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press, 1995. 379 p.

85. Murphy, M. L. *Semantic Relations and the Lexicon: Antonymy, Synonymy, and Other Paradigms*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 277 p.

86. Saeed, J. I. *Semantics*. 4th Edition. Oxford: Wiley-Blackwell, 2015. 416 p.

87. Wierzbicka, A. *Semantics: Primes and Universals*. Oxford: Oxford University Press, 1996. 518 p.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

88. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Перун, 2007. 1736 с.

89. Словник сучасної англійської мови Лонгмана. URL: <http://www.ldoceonline.com/>.

90. Шевченко Л. І., Ніка О. І., Хом'як О. І., Дем'янчук А. А. Новий словник іншомовних слів: близько 40 ти с. слів і словосполучень / [за ред. Л. І. Шевченко]. Київ: Арій, 2008. 672 с.

91. An Illustrated Dictionary of Jewelry [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.enchantedlearning.com/jewel/glossary/indexp.shtml>

92. Baxter P., Bird-Romero A. *Encyclopedia of Native American Jewelry: A Guide to History, People, and Terms*. Greenwood, 2000.

93. Collins Cobuild English Language Dictionary of Current Language, by J. Sinclair. – Birmingham : Harper Collins Publishers, 1993. – 1703 p.

94. Dictionary.com | Значення та визначення слів. URL: <https://www.dictionary.com>

95. Macmillan English Dictionary for Advanced Learners. – Oxford: Macmillan Publishers Ltd., 2002. – 1692 p

96. Online Etymology Dictionary. Etymology Dictionary. URL: <https://www.etymonline.com> 2.

97. Oxford Dictionaries Online. Режим доступу : <http://oxforddictionaries.com/>

98. Spears R.A. McGraw-Hill's Dictionary of American Idioms and Phrasal Verbs. New York: McGraw-Hill Companies Publ., 2005. 600
99. The Corpus of Contemporary American English: 520 million words, 1990-2015 (COCA). URL: <http://corpus.byu.edu>.
100. The Macmillan Phrasal Verbs Plus. Ed. by M. Rundell. Oxford: Macmillan Publishers Limited, 2005. 422 p.
101. The Merriam-Webster Dictionary URL: <http://www.merriamwebster.com>
102. The Oxford English Dictionary [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.oxforddictionaries.com/>
103. The Penguin A-Z thesaurus / [editor R. Fergusson]. London: Penguin books, 2001. 442 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Мова Семантичні ознаки	Англійська мова		Українська мова	
	Кіль- кість (%)	Приклади	Кіль- кість (%)	Приклади
«призначення»	56 (28)	wedding ring «worn to show that you are married»	56 (28)	весільна обручка «прикраса для шлюбу», каблучка для заручин «для освідчення»
«матеріал»	50 (25)	crown «made of gold and jewels»	50 (25)	золотий браслет «золота прикраса для рук», платинова каблучка «каблучка з платини»
«місце носіння»	44 (22)	ring «a circular piece of jewelry worn especially on your finger»	44 (22)	сережки «прикраса для вух», діадема «прикраса для голови»
«форма і розмір»	34 (17)	signet «small»	34 (17)	овальний кулон «форма овальна», кругла брошка «брошка у формі круга»
«спосіб виготовлення»	16 (8)	gold filled jewelry «made of a thin outer layer of gold atop a base metal»	16 (8)	карбоване кільце «з нанесеним карбуванням»
Всього	200 (100)		200 (100)	

Частотність функціонування назв ювелірних прикрас із різною кількістю компонентів

Кількість компонентів \ Мова	Англійська мова		Українська мова	
	Кількість (%)	Приклади	Кількість (%)	Приклади
Однокомпонентні	56 (56)	<i>diadem</i> 'діадема', <i>tiara</i> 'тіара'	58 (58)	<i>перстень</i> «ювелірна прикраса для пальця», <i>діадема</i> «прикраса для голови»
Двокомпонентні	36 (36)	<i>pearl necklace</i> 'перлинне намисто', <i>wedding ring</i> 'весільна обручка'	34 (34)	<i>перлинне намисто</i> «намисто із перлів», <i>весільна обручка</i> «обручка для шлюбу»
Трикомпонентні	8 (8)	<i>leather jewelry</i> 'прикраси зі шкіряного шнура'	8 (8)	<i>прикраси зі шкіряного шнура</i> «декоративні вироби зі шкіряними елементами»
Всього	200 (100)		200 (100)	

Частотність функціонування різних структурних моделей назв ювелірних прикрас

Мова Структурні моделі	Англійська мова		Українська мова	
	Кількість (%)	Приклади	Кількість (%)	Приклади
Іменник	88 (44)	<i>fineness</i> ‘дрібна прикраса’, <i>chain</i> ‘ланцюжок’	90 (45)	<i>коштовність</i> , <i>перстень</i>
Іменник+іменник	66 (33)	<i>cross necklace</i> ‘намисто з хрестиком’, <i>confetti lucite</i> ‘конфетті люцит’	64 (32)	<i>намисто з хрестиком</i> , <i>браслет із буришину</i>
Прикметник+іменник	28 (14)	<i>pearl necklace</i> ‘перлинне намисто’, <i>wedding ring</i> ‘весільна обручка’	28 (14)	<i>перлинне намисто</i> , <i>золотий перстень</i>
Дієприкметник+іменник	12 (6)	<i>ring-shaped earring</i> ‘сережка у формі кільця’, <i>molded cameos</i> ‘формовані камеї’	12 (6)	<i>заповнений золотом</i> , <i>гравірований медальйон</i>
Іменник+іменник+іменник	6 (3)	<i>leather cord jewelry</i> ‘прикраси зі шкіряного шнура’	6 (3)	<i>браслет зі шкіряним ремінцем</i>
Всього	200 (100)		200 (100)	

Походження назв ювелірних прикрас в англійській мові

Мова Походження	Англійська мова		Українська мова	
	Кіль- кість (%)	Приклади	Кіль- кість (%)	Приклади
Непохідні питомі одиниці	108 (54)	<i>trinket</i> ‘брелок’, <i>pin</i> ‘булавка’	112 (56)	<i>сережка</i> , <i>обручка</i> , <i>каблучка</i>
Аналітичний спосіб	36 (18)	<i>wedding ring</i> ‘весільна обручка’, <i>pearl choker</i> ‘перлинне кольє’	36 (18)	<i>золотий перстень</i> , <i>перлинне намисто</i>
Афіксальний	20 (10)	<i>leather cord jewelry</i> ‘прикраси зі шкіряного шнура’	32 (16)	<i>золотосяйво</i> , <i>срібновиблиск</i>
Словосклада ння	36 (18)	<i>choker</i> ‘кольє’, <i>fineness</i> ‘дрібна прикраса’	20 (10)	<i>браслет із буриштин</i> , <i>намисто з перлів</i>
Всього	200 (100)		200 (100)	

Додаток Д

	Назва	Частина мови або модель	К-ть компон.	Спосіб	Спос 1	Спос 2	Похід / непохід	Запоз	Запоз 1
1.	<i>pearl choker</i> 'перлинне кольє'	Прикметник + іменник	2	комб		Словосп + метафор	Неп	комб	Франц + питом
2.	<i>pearl necklace</i> 'перлинне намисто'	Прикметник + іменник	2	комб		Словосп + словосклад	Неп	комб	Франц + питом
3.	<i>diadem</i> 'діадема'	іменник	1	запозич			неп	клас	грец
4.	<i>tiara</i> 'тіара'	іменник	1	запозич			неп	клас	лат
5.	<i>hairpin</i> 'шпилька'	іменник	1	словоск			неп	пит	
6.	<i>brooch</i> 'брошка'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
7.	<i>wedding ring</i> 'весільна обручка'	Прикметник + іменник	2	словосп			неп	пит	
8.	<i>medallion</i> 'медальйон'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
9.	<i>cufflink</i> 'запонки'	іменник	1	словоск			неп	комб	Франц + пит
10.	<i>cross necklace</i> 'намисто з хрестиком'	Іменник + іменник	2	комб		Словосп + словосклад	Неп	пит	
11.	<i>locket</i> 'медальйон'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
12.	<i>flatware</i> 'вироби зі срібла'	іменник	1	словоск			неп	пит	
13.	<i>jewelry</i> 'ювелірні вироби'	іменник	1	афіксац	-гу	суфіксац	пох	ром	франц
14.	<i>clasp</i> 'пряжка'	іменник	1	основ			неп	пит	
15.	<i>claw</i> 'зубець'	іменник	1	основ			неп	пит	
16.	<i>chain</i> 'ланцюжок'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
17.	<i>bracelet</i> 'браслет'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
18.	<i>earring</i> 'сережка'	іменник	1	словоск			неп	пит	
19.	<i>bead</i> 'чотки'	іменник	1	основ			неп	пит	
20.	<i>confetti lucite</i> 'конфетті люцит'	Іменник + іменник	2	комб		Словосп + запоз	неп	ром	Італ + франц
21.	<i>leather cord jewelry</i> 'прикраси зі шкіряного шнура'	Іменник + іменник + іменник	3	комб	-гу	Словосп + суфікс	Неп + пох	комб	Франц + питом
22.	<i>ring-shaped earring</i> 'сережка у формі кільця'	Дісприкметн + іменник	2	комб		Словосп + словосклад	неп	пит	
23.	<i>millefiori</i> 'різнокольорове скло'	іменник	1	запоз			неп	ром	італ
24.	<i>watch</i> 'годинник'	іменник	1	конверс			неп	пит	
25.	<i>signet</i> 'печатка'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
26.	<i>cameos</i> 'камеї'	іменник	1	запоз			неп	ром	італ
27.	<i>mosaics</i> 'мозаїка'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
28.	<i>chaplet</i> 'вінок'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
29.	<i>circlet</i> 'обруч'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
30.	<i>wreath</i> 'вінок'	іменник	1	основ			неп	пит	
31.	<i>gorget</i> 'горжет'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
32.	<i>rosary</i> 'чотки'	іменник	1	афіксац	-у	суфіксац	пох	клас	лат
33.	<i>clip</i> 'кліпс'	іменник	1	основ			неп	пит	

34.	<i>eternity</i> ring 'перстень вічності'	Іменник + іменник	2	словосп			неп	комб	Франц + пит
35.	<i>pariura</i> 'париура'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
36.	<i>coulomb</i> 'кулон'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
37.	<i>fineness</i> 'дрібна прикраса'		1	афіксац	-ness	суфіксац	пох	пит	
38.	<i>overfineness</i> 'вишукана прикраса'	іменник	1	афіксац	over-, -ness	Суфікс-преф	пох	пит	
39.	<i>finery</i> 'вбрання'	іменник	1	афіксац	-ry	суфіксац	пох	пит	
40.	<i>sparkler</i> 'блискуча прикраса'	іменник	1	афіксац	-er	суфіксац	пох	пит	
41.	<i>intreasure</i> 'коштовності'	іменник	1	афіксац	in-	преф	пох	ром	франц
42.	<i>adornment</i> 'прикраса'	іменник	1	афіксац	-ment	суфіксац	пох	клас	лат
43.	<i>treasure</i> 'коштовності'	іменник	1	запозич			неп	ром	франц
44.	<i>trinket</i> 'брелок'	іменник	1	основ			неп	пит	
45.	<i>pendant</i> 'брелок'	іменник	1	Конверс			неп	ром	франц
46.	<i>pin</i> 'булавка'	іменник	1	основ			неп	пит	
47.	<i>stickpin</i> 'булавка'	іменник	1	словоск			неп	пит	
48.	<i>molded cameos</i> 'формовані камеї'	Дієприкметник + іменник	2	словосп			неп	комб	франц + італ
49.	<i>cameo</i> 'камея'	іменник	1	усічення			неп	ром	італ
50.	<i>amber</i> 'бурштин'	іменник	1	запозич			неп	східн	араб